

UNIVERSITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2008

Jiří SCHUSTER

UNIVERSITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

Agrese a divácké násilí

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
doc. Ing. Antonín ŘEHOŘ, CSc.**

**Vypracoval:
Jiří SCHUSTER**

Brno 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Agrese a divácké násilí“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Praha 6. dubna 2008

.....

Jiří SCHUSTER

Poděkování

Děkuji panu doc. Ing. Antonínu ŘEHOŘOVI, CSc. Za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Mé velké poděkování patří především manželce a celé mé rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Jiří SCHUSTER

OBSAH

Úvod	2
1. Obecná charakteristika	4
1.1 Agrese, agresivita a vymezení fotbalového chuligánství	4
1.2 Uvedení do problematiky diváckého násilí	5
1.3 Psychologie davu	7
1.4 Shrnutí	13
2. Historie fotbalového chuligánství	14
2.1 Stručná historie hooligans	14
2.2 Vývoj od sedmdesátých let po současnost	18
2.3 Symbolika hooligans a jejich typologie	23
2.4 Shrnutí	26
3. Česká hooligans scéna	27
3.1 Neorganizované fotbalové násilí, výtržnosti a vandalismus	27
3.2 Moderní fotbalové chuligánství organizovaných gangů	29
3.3 Současný stav hooligans scény v Praze	31
3.4 Shrnutí	34
4. Legislativní rámec	36
4.1 Legislativa v České republice	36
4.2 Evropská politika proti diváckému násilí	41
4.3 Aktivity dalších subjektů proti diváckému násilí	44
4.4 Shrnutí	46
Závěr	48
Resumé	50
Anotace	51
Seznam použité literatury	53
Seznam příloh	54

*Zelená je tráva,
fotbal to je hra
a ten míč kulatý
věc je zálučná.
Tak si každý z nás
na něj pozor dej,
po zemi ho pěkně podávej*
František – Ringo Čech

Úvod

Text této písně zná jistě široká veřejnost, avšak o časech, kdy tento písničkový slogan platil a naši dědové a tátové společně se svými potomky vyrazili každý víkend na fotbalová utkání svých klubů, si můžeme v současné době nechat jen zdát. Tráva je sice stále zelená a fotbal je hezká hra, ale je hodně ovlivněna především penězi, korupčními skandály a v neposlední řadě násilím jak na hřištích, tak i mimo ně.

Úvod své práce jsem pojal trochu nostalgicky především proto, že jsem také pamětník časů, kdy jsem se nemusel bát, jít se svým otcem na žádnou sportovní akci. Bohužel, z důvodu, že se problematika diváckého násilí a případná prevence, tehdejší společnosti nijak zásadně neřešila, stalo se chování některých fanoušků, kteří v průběhu sportovních akcí bezdůvodně ničí zařízení stadionů a fyzicky napadají ostatní diváky, současnou společností neakceptovatelné. Jak jsem tedy nastínil, je to problém, který se dotýká nás všech a který nelze v žádném případě přehlížet a podceňovat. Naopak je třeba s těmito fanoušky pracovat tak, aby se lidé nemuseli bát vyjít se svými dětmi o víkendech na různé sportovní akce.

Pracuji u Policie ČR, u zvláštního útvaru, do jehož kompetencí spadá mimo jiné právě výše zmíněná problematika diváckého násilí, která nespočívá pouze v postihování pachatelů, kteří se dopustili trestné činnosti na tomto úseku, ale též v činnosti, která vede k získávání informací o jednotlivých fotbalových utkáních a případných chystaných akcích fanoušků klubů, které se těchto utkání zúčastní. Další činností je práce s těmito fanoušky s cílem minimalizovat možnosti střetů a v neposlední řadě

i projevů rasové i jiné nesnášenlivosti při těchto utkáních; tzn. působit na ně preventivně, osobně je poznávat a nenásilnou formou v rámci naší legislativy s nimi spolupracovat.

Téma bakalářské práce „Agrese a divácké násilí“ jsem si zvolil zejména z důvodu, že na této problematice pracuji již čtyři roky, tudíž mám k této problematice velice blízko. Za cíl této práce jsem si vytýčil, čtenáři alespoň částečně objasnit vznik tohoto fenoménu na našem území z pohledu historie, hlavní příčiny vzniku, preventivní opatření a v neposlední řadě i represivní opatření proti těm, kteří se tohoto chování dopouštějí. Chtěl bych upozornit na nedostatky v legislativním procesu a naznačit potřebné kroky k minimalizování tohoto nežádoucího jevu na našich stadionech. Věřím, že se mi touto prací tyto cíle podaří naplnit.

Jak je patrné z tohoto samotného úvodu této práce, spojuji fenomén diváckého násilí zejména s fotbalem. Není to tím, že by se v jiných sportech toto amorální chování nevyskytovalo, ale pokud se v těchto jiných sportech objeví, tak pouze velmi zřídka a ve většině případů nesouvisí zcela přímo se sportovní akcí, při které k tomuto chování došlo. Je to dané tím, že ostatní sporty s výjimkou hokeje u nás nemají takovou atraktivitu a sledovanost jako fotbal. Hokej je v naší společnosti sice také velice atraktivní a sledovaný sport, ale z důvodu nižší anonymity, která je dána především tím, že se hokejová utkání hrají v halách s menší kapacitou diváků, je zde větší pravděpodobnost odhalení pachatelů, kteří se v souvislosti s utkáním dopustili různých výtržností a dalšího protiprávního jednání.

Hlavní metodou při zpracování bakalářské práce bude objektivní a obsahová analýza dostupných materiálů a odborné literatury, z nich logické a deduktivní vyvození závěrů, jejichž porovnání se žádoucím stavem a mými doposud získanými zkušenostmi povede k návrhu opatření.

1. Obecná charakteristika

V následujících kapitolách se budu snažit čtenáře seznámit se základními pojmy, které jsou spojeny s problematikou diváckého násilí, jaký druh fotbalových fanoušků vůbec známe a co vše ovlivňuje jejich chování při fotbalovém utkání. Blíže se v této hlavní kapitole budu snažit vysvětlit jednu z hlavních příčin vzniku násilnosti a výtržností v souvislosti s fotbalovým utkáním a to psychologii davu a její vliv na chování jedince.

1.1 Agrese, agresivita a vymezení fotbalového chuligánství

Zlost neboli agrese je definována jako chování jedince, který nebere v úvahu potřeby jiných, a který prosazuje svá přání a potřeby na úkor ostatních. Agrese patří do přirozeného repertoáru chování člověka. V psychologickém ohledu představuje velmi složitou problematiku, zahrnující širokou škálu rozmanitých jevů. Například může člověk agresivně myslet, komunikovat, fantazírovat a snít a také samozřejmě agresivně konat. Často bývá agresivita vyjadřována hrubými slovy, hlasitostí, sarkasmem, ironií, znehodnocováním i obecnou neslušností. Agresivní člověk ví vše nejlépe, káže, moralizuje, poučuje ostatní a není schopen přiznat vlastní chybu. Pokud by se někdo proti jeho názoru postavil, je okamžitě připraven k útoku. Tento útok může být slovní, nebo se může stupňovat až ve fyzické napadení. Takový člověk bývá ve společnosti neoblíbený. Ostatní jej do své společnosti jen těžko přijímají, a proto bývá většinou sám. Příčinou jeho samoty je, že se za své nezdary necítí osobně vinný, ale obviňuje z nich své okolí. Vytváří tak mezi sebou a svým okolím napětí, které je příčinou jeho odcizování se od ostatních. Příčinou, takového napětí může být jeho přehnaně velké sebevědomí, jimž se snaží dávat najevo svojí nadřazenost. Často však bývá zástěrkou nějakých komplexů, od kterých si agresivním chováním uleví.

Rozlišujeme několik rolí, které agresivní člověk zaujímá. Jednou z nich je role „diktátora“, která se vyznačuje typickým chováním spočívající v tom, že má vždy pravdu. Podobná role je role „kontrolora“, který má také ve všem pravdu, ale který k tomu vše kontroluje, zapisuje atd. Další z rolí je „mravokárce“, jenž moralizuje, káže a vnucuje okolí pocitu viny. Role „správného chlápka“ se prosazuje silou a hrubostí.

Neadekvátní zlost vyjadřuje hlasitě a explozivně. Se zlostí je často spjato i zastrašování, vyhrožování, snižování druhého a hodnotící komentáře.¹

Agresivní chování lze definovat jako porušení sociálních norem, omezující práva a narušující integritu živých bytostí a neživých objektů. Agresivní chování je obvykle prostředkem, jak dosáhnout uspokojení, kterému stojí v cestě překážky. Agresivní jednání může být prostředkem k uspokojování osobně významných potřeb (Maslowa hierarchie potřeb – seberealizace), ale stejně dobře se může taková osoba stát sama cílem.

1.2 Uvedení do problematiky diváckého násilí

Návštěvníky fotbalových utkání lze rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří fotbaloví diváci, druhou skupinou jsou fanoušci fotbalu a třetí skupinou jsou fotbaloví chuligáni.

Fotbalový divák je pasivním pozorovatelem hry. Není vázán žádnou příslušností k určitému klubu, je neutrální a jeho zájem je sledování určitého fotbalového utkání, jeho vlastní průběh a výsledek. Fotbalové utkání sleduje buď přímo na stadionu, nebo prostřednictvím televize, nebo rozhlasu. Při sledování neprojevuje žádné emoce a chybí u něj přímá spjatost s nějakým konkrétním klubem.

Fotbalový fanoušek je již konkrétně spjat s mužstvem, kterému fandí, zná jeho historii, hráče a prožívá s tímto mužstvem úspěchy i neúspěchy. Na fotbalová utkání chodí v oblečení, kterým se ke svému klubu hlásí např. dresy, šály, klubové vlajky apod. Při sledování fotbalového utkání svůj klub podporuje fanděním a do svého fandění zapojuje i své emoce.

Fotbalový chuligán se od výše uvedených příkladů značně odlišuje. Samotné pojmenování chuligán (hooligan) vzniklo v 19. století v Londýně podle irské imigrantské rodiny jménem Hooligan, či Houlihan, která proslula svým „asociálním“

---

¹ Čírtková, L. Policejní psychologie, Praha, Support 1996, 160 – 188 s.

chováním.¹ Pojem byl později použit jako všeobecný popis pro jakékoliv kriminální, či výtržnické chování. Fotbalové chuligánství je pojem užívaný přibližně od šedesátých let dvacátého století pro popis asociálních, či antisociálních aktivit příznivců jednotlivých fotbalových klubů. Synonymem fotbalového chuligánství se kterým se v dnešní době také můžeme setkat může být též pojem rowdies (rváči, neurvalci).

Fotbalové chuligánství nabývá různých forem. Rozlišit tyto formy lze jen obtížně, protože dosud nebyla stanovena hranice normálního, nebo nenormálního chování při sportovních zápasech, takže některé excesy lze jen stěží zařadit. Formy fotbalového chuligánství lze rozlišit na ty, jež se odehrávají na fotbalových stadionech a na ty, které se odehrávají mimo ně, např. napadení dopravního prostředku, rabování obchodů, či benzínových čerpadel při cestě fanoušků na utkání mimo domácí stadion, sjednaný střet mimo fotbalový stadion atp. K fotbalovému chuligánství je třeba poznamenat i to, že doby, kdy se chuligánské party střetávaly v bitkách na stadionech, jsou téměř minulostí. I proto je fotbalové chuligánství označením pro bitky, násilnosti atp. související se sportovními výtržníky bez ohledu na místo střetu jednotlivých chuligánských skupin.

Chuligánství je založeno na skupinách, většinou mladých „příznivců“, kteří přicházejí na fotbalové stadiony, nebo jejich okolí, s cílem vyvolat konflikt s podobnými skupinami soupeřova týmu. Tyto skupiny mají vlastní názvy, kterými se snaží odlišit od neorganizovaných skupin i od jiných skupin. Některé z těchto skupin jsou velice dobře organizovány a nesjednocuje je jenom klubové rivalství a nenávisť k nepřátelským chuligánským skupinám, ale i politické, rasové, náboženské, národnostní, regionální a sociální motivy. Historicky je podmíněna např. rivalita mezi reprezentacemi a fotbalovými kluby Řecka a Turecka vycházející z historického nepřátelství. Jako příklad náboženského rivalství bych uvedl ve fotbalovém světě nejvíce známou rivalitu katolického fotbalového klubu Celtic Glasgow s konkurenčním protestantským klubem Glasgow Rangers (Skotsko).

---

¹ King, M., Knight, M. Hoolifan 1. vyd. Nové Sedlo u Lokte, nakladatelství Zdeněk Plachý, 2005, 167 – 168 s.

Chuligánské skupiny lze tedy definovat jako poměrně stabilní a integrované skupiny s vysokou soudržností a věrností svých členů. Jednotliví členové těchto skupin mají i podobnou hodnotovou orientaci.

Příslušnost ke skupině poskytuje jedinci skupinovou identitu, jež na jedné straně podporuje jeho sebevědomí a sebejistotu, a na druhé straně redukuje některé složky individuality jako např.: mění jeho uvažování, citové prožívání apod. Více k příslušnosti ke skupině bude uvedeno v kapitole psychologie davu.

Hooligans svojí totožnost prezentují především streetwearovým oblečením oblíbených značek, např. Lonsdale, Dr. Martens, UMBRO, Adidas, Nike, Nofear, Stone Island, Fred Perry atd., vlajkami a šálami s motivy typických pro určitou chuligánskou skupinu, fanziny, webovými stránkami, tetováním (viz. příloha č. 2) apod. V české republice je nejnavštěvovanější internetovou doménou s chuligánskou a fanouškovskou tematikou webová adresa www.hooligans.cz.

V poslední době je celoevropským trendem hooligans splnutí s davem, a proto je typické streetwarové oblečení nahrazováno méně nápadnými značkami, jako např. oblečení Thorn Steiner, které nijak navenek neprezentuje svůj účel, ale disponuje mnoha speciálními ochrannými prvky např. protiúderové, nebo naopak úderové doplňky. Důvodem pro tuto změnu je stále větší pozornost bezpečnostních složek, které se rychle naučily identifikovat hooligans podle oblečení.

1.3 Psychologie davu

Jak jsem již uvedl, výše fotbaloví chuligáni se soustředí do skupin, tedy vytvářejí dav. Z tohoto důvodu je důležité, aby každý, kdo s nimi chce jednat, pracovat a usměrňovat jejich chování, měl alespoň částečnou znalost psychologie davu. Pro práci s fotbalovým fanouškem je samozřejmě důležitá psychologie jednotlivce, ale ten představuje nepatrné riziko pro narušení pořádku či další závadové jednání oproti davu, který z těchto jednotlivců vznikne. Dav do značné míry ovlivňuje chování chuligánů na fotbalových stadionech i mimo něj.

Abychom se mohli věnovat problematice davu a snažit se jí částečně pochopit, je vhodné uvést jednu z definic, která se pokouší označit pojem dav. G. Le Bon definuje dav následovně „*Shromáždění jakýchkoliv jedinců bez ohledu na jejich národnost, povolání, nebo pohlaví a bez ohledu na náhodu, která je svedla dohromady*“.¹ Z psychologického hlediska nabývá slovo dav zcela jiného významu. Za jistých daných okolností, ale jenom v nich, má shromáždění lidí nové vlastnosti, které se značně liší od vlastností jedinců, kteří je skládají. Vědomá osobnost tu mizí a city i myšlenky všech jsou zaměřeny týmž směrem. Tvoří se kolektivní duše bez vší pochybnosti přechodná, má však velmi určité vlastnosti. Z pouhého seskupení se stalo to, co nazýváme organizovaným davem nebo chcete-li psychologickým. Ten tvoří jedinou bytost a je podroben zákonu duševní jednoty davu.

Skupinové chování se rozvíjí, pokud jsou splněny základní psychologické podmínky pro začlenění jedince do systému vzájemných vztahů ve skupině. První ze dvou základních podmínek je existence vztahů vzájemné závislosti mezi členy skupiny. Jednání každého člena determinuje aktivity každého jiného člena skupiny. Druhou podmínkou je existence společného souboru názoru, hodnot, norem, které jsou pro každého člena závazné a usměřují jeho chování. Skupinová ideologie se vyvíjí a upevňuje při společné činnosti, stává se pro skupinu typickým znakem odlišující ji od jiných skupin.

Skupiny fotbalových chuligánů samozřejmě určují chování svých členů, ale také chování skupin navzájem. Podstatnou roli hraje v chování chuligánů uniformita, která je dána stejnými postoji, v mnoha případech i předsudky (xenofobií, rasismem, antisemitismem), které jsou součástí percepce i prožitků těchto skupin. Postupem času získávají jedinci ve skupině zkušenosti, prohlubují se vztahy mezi jednotlivými členy, mění se i motivy chování skupiny. Lze pozorovat jistou dynamiku skupiny, která je založena na stejných hodnotách i cílech, např. averze k policii, důvěra v chuligánskou skupinu, snaha být nejlepší skupinou chuligánů apod. Každá skupina má své specifické normy a limity pro osobní vztahy a chování, např. nepodporování národního mužstva, vztah k managementu klubu apod.

---

¹ Le Bon, G. Psychologie davu. Kra, 1994, 13 s

Aktéři chuligánských skupin rovněž zauímají zcela specifické postoje, které jsou zautomatizovány a projevují se např. urážkami hráčů protivníka, bučením na hráče tmavé pleti, pálením soupeřových vlajek, negativní reakce na přítomnost policie. Fotbalové rituály jsou poměrně ustálenou formou chování, kterou lze označit za typický projev fotbalových fanoušků i chuligánů. Rituálem je pískot při nástupu soupeřova mužstva, pískot na rozhodčího, provádění tzv. mexických vln, zvedání šál při zpívání chorálů, děkovné rituály po vyhraném zápasu, zvedání rukou při rozehrávání rohového kopu apod.

Podstatné je i aktivní zapojení jednotlivých členů skupiny, které je dáno účastí na fotbalových zápasech, setkáváním mimo fotbalové stadiony, vydáváním časopisů, výrobou samolepek a konfet používaných k fandění. Ve skupině vzniká tzv. skupinové vědomí, které každý člen party prožívá obdobně. Chuligánské chování ovlivňují a podporují intervenující podmínky. Mezi ně patří především skupiny podporující jiný klub, skupiny podporující stejný klub, bezpečnostní složky, masmédiá, představitelé fotbalového klubu apod. Tyto podmínky ovlivňují chuligánské chování, které se podílí na utváření chuligánské tradice. Dalším významným faktorem je i mezinárodní propojenost jednotlivých skupin. V současné době dochází k velkému spřátelení tzv. družby mezi fanoušky fotbalových klubů ze zahraničí.

Ztráta uvědomělé osobnosti v davu je dána, zaměření citů a myšlenek stejným směrem jako skupina. Logické uvažování a inteligence v davu klesá na úroveň primitivního jedince, avšak tendence a schopnost k uskutečňování činů je obrovská. Ať jsou jedinci v davu jakkoliv rozdílní (povaha, způsob života, zaměstnání, vzdělání, apod.) nabývají v davu kolektivní duši. Ta způsobuje, že cítí, myslí a jedná naprosto odlišně, než by každý z nich cítil, myslel a jednal osamoceně. Nedochozí k pouhému sčítání jednotlivých prvků, ale k jejich kombinaci a utvoření nových vlastností. Kdyby v davu došlo k pouhému sečtení vlastností, vznikl by prostě průměr, nikoliv však vytvoření nových vlastností. Jak tedy vznikají nové vlastnosti? Vznik zvláštních vlastností davů určují různé příčiny.

První zvláštní vlastnost nabývá jedinec v davu již pouhou skutečností, že je součástí většího počtu lidí. Je to dáno pocitem nepřekonatelné moci, která mu dovoluje uvolnit zábrany, které by osamocen nezbytně potlačil. Jelikož je dav anonymní, a proto

nezodpovědný, ustoupí jedinec těmto instinktům tím spíše, že mizí pocit zodpovědnosti, který jej jinak vždy zdržuje, či svazuje.

Druhou zvláštní vlastností je emoční nákaza. Nákaza je snadno zjistitelný, ale dosud nevysvětlitelný jev, který lze přičíst k jevům hypnotické povahy. V davu je každý čin a cit nakažlivý, a to do té míry, že jedinec velmi často obětuje svůj osobní zájem, zájmu kolektivnímu. Je to vlastnost protichůdná jeho přirozené povaze a člověk je jí schopen výhradně jako součást davu.

Třetí zvláštní vlastnost je zdaleka nejdůležitější, poněvadž podmiňuje v davovém jedinci sugestibilitu (nechat se ovlivnit), jejímž následkem je ostatně i výše uvedená nákaza. Pečlivá pozorování svědčí o tom, že jedinec, který je nějakou dobu uprostřed jednacního davu, nabývá zvláštních vlastností naprosto odporujících vlastnostem osamocенého jedince. Tím je přiveden, působením proudění, které z davu vychází, nebo z jakékoliv jiné nám neznámé příčiny do zvláštního stavu. Le Bon tento stav přirovnává stavu, který je podoben onomu, do něhož se dostane hypnotizovaný v rukou hypnotizéra. Život mozku je u hypnotizovaného paralyzován, stává se otrokem všech svých nevědomých činností, které hypnotizér ovládá podle své libosti. Vědomá osobnost jednotlivce zmizela, vůle a úsudek jsou ztraceny. City a myšlenky jsou zaměřeny směrem, určeným hypnotizérem.¹

Jak bylo již uvedeno, dav je veden téměř výhradně nevědomím. Jím uskutečněná jednání mohou být dokonalá co do svého provedení, ale poněvadž nejsou řízena vědomě, jedná jedinec podle nahodilého podráždění. Dav je hříčkou všech vnějších podnětů, odráží jejich stále obměny, a proto je otrokem popudů, které přijímá. Na osamocенého jedince mohou působit stejné podněty, jako na člověka v davu, ale nepovolí jim, říká-li rozum, že je nevhodné jim ustupovat. Osamocенý jedinec dobře ví, že nedokáže efektivně zaútočit na kordon policistů, nebo vyrabovat obchod, či benzínové čerpadlo a pokušení provést takové činy ho sotva napadne. Tvoří-li však součást davu, může nabýt i tak silného pocitu moci, vyplývajícího z množství osob, že takový čin společně s davem provede.

---

¹ blíže: Le Bon, G. Psychologie davu. Kra, 1994.

Ať jsou city projevované davem dobré, nebo zlé, mají vždy dvě vlastnosti, které jsou velmi jednoduché a přehnané. I v tomto směru se jedinec v davu blíží bytostem primitivním. Neschopen odstupňování vidí věci v hrubých rysech a nezná mezistupně. Přehánění citů v davu je zesíleno tím, že projevovaný cit se pomocí sugesce a náказы velmi rychle šíří a tak zjevný souhlas, se kterým se setkává, velmi stupňuje jeho sílu. Prudkost citů a davů, hlavně u různorodých, je ještě zvyšována neexistencí pocitu odpovědnosti. Vědomí beztrestnosti je tím silnější, čím je dav početnější a vědomí značné okamžité moci dovolují skupině city a činy, které jsou nepředstavitelné u osamocенého jedince.

Nelze prohlásit za všeobecně platné pravidlo, že rozumové úvahy nemají na dav žádný vliv. Avšak argumenty, kterých užívají a které na ně působí, jsou z logického hlediska podřadného druhu. Charakteristickou známkou davové logiky jsou jednak asociace věcí sobě nepodobných, které mají k sobě jen zdánlivé vztahy a bezprostřední zevšeobecňování výjimečných případů. Právě asociace tohoto druhu jsou vždy davům předkládány řečníky, kteří s nimi umějí zacházet. Jen takové asociace mohou ovlivnit davy. Řetězec rozumových úvah by byl davům naprosto nepochopitelný, a proto můžeme říci, že neuvažují a že na ně úvaha nemá vliv. Davy jednají bez předchozí úvahy, pod vlivem okamžitého podráždění. Jakýkoliv impuls může u davu vyvolat agresivní reakci.

Zvláštní kategorie jsou vůdcové davu. „*Vůdcové nebývají zpravidla muži myšlenky, ale činu. Jsou málo prozíraví a nemohou ani jinak, poněvadž prozíravost vede obyčejně k pochybnostem a nečinnosti. Vycházejí z lidí nervózních, podrážděných a polopomatených, kteří se pohybují na hranici šílenství. Ať je idea, kterou hájí, nebo cíl, který sledují, sebesmyslnější, rozbíjí se každá rozumová úvaha o jejich přesvědčení.*“¹

Dav, jako stádo zvířat má tendenci podléhat nějaké autoritě, svému vůdci, který jej vede, ale také formuje jejich názory. Je celkem nepodstatné, zda se jedná o náboženského, či politického fanatika, vůdce demonstrace, nebo fotbalového davu. Vůdci mají společné vlastnosti a to autoritu, vůli a prestiž. Díky těmto vlastnostem

---

¹ Le Bon, G. Psychologie davu. Kra, 1994, 56 s

je dav ochoten je poslouchat, vykonávat jejich příkazy a nechat se vést. Jako prostředky k dosažení cílů, užívá vůdce především tři: „*tvrzení, opakování a nákazu*.“¹

Čisté a prosté tvrzení bez zvažování a bez důkazů, je jedním z nejjistějších prostředků, jde-li o to, aby se nějaká idea ujala v mysli davu. Čím je tvrzení stručnější, více zbaveno jakýchkoliv důkazů a výkladů, tím větší má autoritu. Tvrzení však nabývá skutečného vlivu jenom tehdy, je-li ustavičně opakováno. Tvrzená věc se ustálí v myslích do takové míry, že je přijata za dokázanou pravdu.

Nákaza nevyžaduje současnou přítomnost jedinců na jednom místě. Může působit i na dálku pod vlivem událostí, které zaměří mysl stejným směrem. Výsledkem nákazy je přijetí téže myšlenky a napodobování chování ostatních.

Pro dav je vůdce častokrát nepostradatelný, a jakmile odpadá, dav nemajíc velení, se rozpadá. Nabývají-li názory tvrzením, opakováním a nākazou velké moci, je to proto, že nakonec získají sílu zvanou prestiž. Prestiž je ve skutečnosti fascinace, kterou náš duch pociťuje před určitým jedincem. Fascinace ochromuje naše kritické schopnosti a naplňuje naši duši úžasem a úctou. Je nejmocnější hybnou silou každého vůdce a nejen v našem případě toho fotbalového.

Všechny formy davových přesvědčení mají náboženský charakter. Náboženský není jen tehdy, uctíváme-li nějakého boha, ale i tehdy, když dáváme všechny síly svého ducha, veškerou oddanost své vůli a všechnen žár fanatismu do služeb nějaké věci nebo bytosti, která se stává cílem a vůdcem našich myšlenek a činů.²

---

¹ Le Bon, G. Psychologie davu. Kra, 1994, 59 s

² blíže: Le Bon, G. Psychologie davu. Kra, 1994.

1.4 Shrnutí

V předešlých kapitolách jsem se snažil po nostalgickém úvodu čtenáře uvést do problematiky, která se týká nás všech a to do diváckého násilí. Vysvětlil jsem zde vznik pojmu hooligan, spojitost agrese s diváckým násilím a snažil jsem se vysvětlit, co agrese vlastně je. Podstatnou část tohoto prvního bloku jsem věnoval psychologii davu, kde jsem se snažil vysvětlit, ovlivnění jedince davem a zejména jsem upozornil na to jakým způsobem je ovlivněn stupeň agresivity jedince v davu, pokud přestane uvažovat samostatně a tomuto davu se podřídí. Tímto výkladem jsme se poučili o tom, že každý, kdo by chtěl nějakým způsobem působit na jedince, který se aktivně podílí na páchání výtržností a jiných protiprávních jednáních ve spojitosti nejen s diváckým násilím, musí poznat samotného jedince, na kterého chce působit a hlavně musí znát zákonitosti davu, a jak tento dav dokáže tohoto jedince ovlivnit. S těmito znalostmi máme potom šanci uspět při ovlivňování jak jedince, tak i celého davu při jejich protiprávních jednáních.

2. Historie fotbalového chuligánství

V následujících kapitolách se může čtenář seznámit se stručnou historií hooligans, projevech násilností a výtržností nejen při fotbalových utkáních. Budu se v ní věnovat i vzniku vlastní hry kopané a následně i založení fotbalových soutěží. Tato historie je zaměřena především na kolébku kopané a tou je všeobecně uznávaná Anglie. V další části se budu věnovat symbolům a symbolice, její historii a úloze, kterou sehrává zejména při rozlišování jednotlivých skupin hooligans a její spojitosti s extremismem.

2.1 Stručná historie hooligans

Každá hra je po celou dobu své existence spojena s vášněmi, které přerůstaly v násilnosti, ale bylo by velmi jednoduché dávat tuto vinu jenom samotné hře. Příkladem bych uvedl, závažné divácké výtržnosti, které se udály v byzantské říši. V letech 491 až 532 našeho letopočtu diváci čtyřikrát zapálili Konstantinopolský cirk (hipodromos) při závodech vozatajů. K potlačení diváckých výtržností byla v tomto období často přivolána císařská garda. Vyvrcholení diváckých násilností spojených se sportovními hrami nastalo v roce 532 našeho letopočtu, kdy při vozatajských závodech, přerostli divácké reakce v politicky motivované povstání a v následujících bojích v ulicích města, které se z hipodromu rozšířily do Konstantinopole zahynulo 30.000 lidí.¹

Násilnosti při sledování sportovních her se odehrály i ve starověku. Lze konstatovat, že sportovní diváctví a s ním spojené divácké násilí, má bohatou historii dlouhou již několik tisíciletí. Nejznámější dochované zmínky o řádění sportovních fanoušků, kde jsou podobné násilnosti při míčových hrách, jsou datovány již do třetího tisíciletí př. Kristem.

Skupinové hry se v Římě nazývaly sfairomachia a byly charakteristické hlučným zápasem o míč. Nejpopulárnější byla hra podobná v mnohém dnešnímu fotbalu, harpaston (harpaston – uloupený). Skupinová míčová hra pod názvem “Tlačli”, byla

---

¹ <http://www.panovnici.cz/justinian-I>

hrána i bájným kmenem Mayů na kamenném hřišti, které bylo ne nepodobné svými rozměry dnešnímu fotbalovému hřišti, s tím rozdílem, že cílem hry bylo míč z tvrdého kaučuku prohodit kamenným kruhem ve výšce od 3 do 8 metrů. Hřiště bylo ve tvaru velkého „I“ a branky byly podobné dnešním basketbalovým košům, byly velmi malé, vytesané z kamene, zavěšené vertikálně naproti sobě na delších stranách hřiště. Hráči se směli míče dotýkat jen koleny a lokty a používali masivní chrániče ze dřeva a kůže. Nejznámější hřiště bylo Chitzen Itzá v Mexiku. Hra byla hrávána jako oběť bohům z nebes, nebo k vyrovnání sporů. Poražené družstvo bylo často popraveno rituálním způsobem, často i se svými pány a diváci se při hře dopouštěli značných nepokojů, vědomi si rizika ztráty svých blízkých.

Nejrozšířenější a nejoblíbenější z mnoha anglických míčových her, byla nesporně hra, při níž byl míč kopán nohou – foot – ball (noha – míč).

Vznik této hry se ztrácí hluboko v dějinách Anglie a je kolem něho nakupena řada hypotéz. Podle jedné přinesli do Anglie fotbal římské legie, podle druhé pak Dánové. Jedním z těchto dohadů je tvrzení, že Vikingové, kteří se vylodili na anglickém podřezí, vyplnili zemi, zabili mnoho jejich obyvatel a při návratu ke svým lodím s jejich uřezanými hlavami hráli fotbal, respektive jakýsi golf. Jisté je, že ve 12 století existují zprávy o výskytu fotbalu ve Francii a že i v Anglii tvořil fotbal stabilní společenskou událost v životě měst.¹ Původní lidová forma fotbalu zahrnovala pouze nevážené boje mezi mladými jedinci z přilehlých vesnic a měst. Přítomnost balonu byla prakticky vedlejší. Tyto sportovní akce byly respektovaným způsobem k urovnání nevyřízených účtů a sporů o pozemky, majetek, nebo i o nevěstu. Kořeny moderní hry fotbalu se nacházejí ale až ve starověkých anglických tradicích. Tyto rituály byly často doprovázeny masivní konzumací alkoholu, zejména piva a docela pravidelně končily závažnými zraněními a dokonce i smrtí zúčastněných. Zatímco relativně sporadické násilí v souvislosti se sportovními akcemi při současných fotbalových zápasech v Evropě má za následek určité sankce, lidé ve středověku neshledávali nic divného, či dokonce zlého na těchto daleko krvavějších počátcích moderního fotbalu.

---

¹ Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalové chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 38 s

Když se podařilo dostat míč do nepřátelské branky, což bylo velmi zřídka, přívrženci mužstva mezi diváky projevovali své nadšení co nejhlučněji a mnohdy vyvolávali výtržnosti. Mužstvo, které prohrálo, muselo sklonit vlajku, s níž k zápasu nastoupilo. Často se stávalo, že mu jí diváci v návalu fanatismu potrhali.

Hra neměla žádná pravidla. Byla to v podstatě urputná rvačka o míč, při níž bylo dovoleno vše. (Srovnání přinášejí organizované bitky hooligans našeho věku). Při této hře bez přesně vymezených pravidel docházelo velice často k projevům diváckého násilí a střetům mezi účastníky hry. Fotbal se hrál většinou v ulicích měst a na vesnicích. Každé mužstvo dosahovalo počtu až několika set hráčů. Cílem obou mužstev bylo dostat míč do soupeřovy městské brány. Jak tvrdí Slepíčka (1990)¹, v Anglii, kde fotbal vznikl, byl považován za hrubou hru vhodnou pro nejnižší společenské vrstvy. Násilnosti při fotbale, byly již tak rozsáhlé, že roku 1313 odůvodňoval anglický král Edward II. svůj zákaz pořádání fotbalu v Londýně tím, že hráči působí ve městě takový hluk, „...jakoby se za velkým míčem honila tlupa čertů!“². Jeden z dobových popisů fotbalu zní: „Na místě se shromáždilo velice mnoho bezcitných lidí, kteří obscénnostmi a vulgaritami vyprovokovali ničení soukromého i veřejného majetku, jehož výsledkem bylo zdemolování mnoha budov v okolí fotbalového zápasu.“³.

Násilí ve fotbalu pokračovalo a stalo se problémem v celé historii této hry, takže v roce 1655 byly fotbalové zápasy zakázány i pokrokovým Oliverem Cromwellem. Lidový fotbal byl označen, nejbezpečnější formou lidové hry vůbec.

Jak bylo uvedeno již výše, fotbal byl spíše drsnou zábavou nižších společenských vrstev, spojenou často s požíváním alkoholu a pravidelnými výtržnostmi jak v hledištích, na hřištích, tak i v ulicích měst. Vytvářela se tak divácká tradice tolerující značné odchylky od společensky přijatelného chování. Tato snaha přetrvává přes všechny snahy do dnes.

---

¹ Slepíčka, P. Sportovní diváctví, Praha, Olympia, 1990

² Olivová, V. Lidé a hry. Historická geneze sportu. Praha, Olympia, 1979, 249 s

³ Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalová chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 39 s

Lidový fotbal si i přes zákazy a tvrdé postihy účastníků, uchoval své stabilní místo při veřejných sportovních akcích. V průběhu první poloviny 19. století, došlo k výraznému oživení fotbalu a jeho rozšíření zejména na veřejných školách. Co do formy, byl tento fotbal na veřejných školách, zpočátku totožný se starým lidovým fotbalem.

V polovině 19. století, v roce 1863, vznikla „Fotbalová asociace“ (Football Association), při čemž byla univerzitními studenty formulována pevná pravidla. Tak se stal fotbal brzy oblíbeným i mezi obyčejnými lidmi. Byla představena pravidla a v takové podobě byl fotbal exportován z Anglie na kontinent¹. Fotbal založený na nových pravidlech, přesto nebyl bez násilných incidentů.

Pro svou oblíbenost, kterou fotbal získal, začaly při jednotlivých továrnách hrát fotbal jednotlivé dělnické týmy a z těchto týmů vznikaly v 70. a 80. letech 19. století organizované dělnické kluby. I v dnešní Anglii si tento fakt fanoušci a chuligáni jednotlivých klubů uvědomují, takže používají historická jména pro své kluby, např.: Blades pro Sheffield United (odvozeno od nožířů z Sheffieldu), West Ham United – „Kladiváři“ (odvozeno od ocelárny), Manchester United vznikl jako klub železničářů v Lancashiru a Yorkshiru atp.

Roku 1888 byla založena anglická fotbalová liga. Fotbal se na konci devatenáctého století rozrostl do všech zemí Evropy. Bylo založeno mnoho fotbalových asociací a zájem o fotbal rostl. Finále anglického poháru, jehož konání se v roce 1895 přesunulo z hřiště Kennington Oval do Crystal Palace (pozn. autora: v současnosti II. ligový anglický klub), sledovalo v roce 1900 přes 50.000 fanoušků.

Přesto se právě během tohoto období odehrály velké nepokoje, především při takzvaných derby zápasech. Domácí fanoušci zcela systematicky napadali příznivce hostů a vyhledávali je v ulicích. Časté byly útoky kameny a lahvemi na rozhodčího i na hostující hráče.

---

¹ blíže: Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalové chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 40 s

2.2 Vývoj od sedmdesátých let až po současnost

Moderní organizované fotbalové chuligánství se zrodilo až v šedesátých letech 20. století na britských ostrovech. Projevy násilí se však v Anglii stávali (i díky médiím) společensky neúnosnými a sílil tlak veřejnosti na zavedení opatření proti projevům chuligánů.

Výše uvedené obecné okolnosti spojované s fotbalovým násilím v Anglii se později začaly objevovat také ve většině zemí Evropy, kam se rozšířily v průběhu 70. let. Britský styl fotbalového chuligánství, pro který se kromě již zmiňovaných znaků stalo typickým také požívání alkoholu ve velkém množství ve dnech zápasů a často také projevy nacionalismu a rasismu, ze své země exportovali příznivci anglických týmů účastníci se pohárových soutěží a zápasů reprezentace. Jejich výjezdy na evropský kontinent byly v sedmdesátých a osmdesátých letech (a vlastně i dnes) obvykle důvodem k obavám a velkým bezpečnostním opatřením (srovnání EURO 2000, MS 2002, EURO 2004, MS 2006, nebo zápas Anglie se Slovenskem v roce 2003).

Jednotlivé chuligánské gangy, které vznikaly v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let v Anglii, se začaly velmi dobře organizovat. Tyto skupiny se nesoustřeďovaly pouze na fotbalové stadiony, ale i mimo ně. Od šedesátých let lze tak hovořit o subkultuře hooligans, která se vyvíjela a měnila své strategie často jako důsledek postupu bezpečnostních a legislativních orgánů.

Fotbaloví hooligans byli označováni jako osoby chovající se za hranicemi mravnosti, byli popisováni jako zvířata. Zábavu nacházeli spíše ve fotbale, jehož obecná popularita byla umocněna vítězstvím Anglie na mistrovství světa ve fotbale v roce 1966.

Už na konci sedmdesátých a na začátku osmdesátých let bylo velice obtížné vyvolávat střety mezi jednotlivými skupinami přímo na stadionech a dobýt „kotel“ (v angličtině nejčastěji „end“ je místo na fotbalovém stadionu, kde se scházejí příznivci

klubu, kteří se považují za hooligans, či ultras)¹, což vedlo k tomu, že chuligáni zvolili novou strategii. Začali nosit neformální oblečení, které nevyjadřovalo příslušnost ke klubu, umožnilo vyhnout se policejnímu dozoru a zároveň hooligans přenesli střety a výtržnosti do ulic měst. Oblékali se do značkového sportovního oblečení, aby na sebe policii zbytečně neupozorňovali, nenosili klubové barvy, takže se snadno vetřeli do opozičních klubů a také měli snadnější přístup do hospod v Anglii, kam se v klubovém oblečení nesmí. Policie stále vyhlížela skinheady v martenskách a mládenců v drahém značkovém oblečení si z počátku nevšímala.²

Fotbalové chuligánství se ve Velké Británii ocitlo v útlumu po obecně známých událostech v Bruselu roku 1985, kde došlo při bitce mezi fanoušky Juventus Turín a FC Liverpool k usmrcení 43 osob, včetně tří dětí.

Začaly vznikat důsledně oddělené sektory pro hosty a domácí. U nás se pro ně obvykle používá označení „kotel“, v Anglii je to „The End“, ve Francii „Kop“, v Holandsku „Side“, v Polsku „Mlyn“ atp.

V zemích jako je Itálie, Španělsko, Dánsko a v dalších, se aktivní fanouškovská subkultura vyprofilovala na přece jen méně násilné úrovni, a proto se dá s určitostí říct, že podoba fotbalového fandovství i násilností má také svá národní specifika. Jistě, ale není náhodou, že se skupiny radikálních fanoušků po celé Evropě často pojmenovávají anglickými názvy, fanoušci nosí britské symboly, či šály britských klubů a přejímají jejich chorály a pokřiky. Britští hooligans jsou ovšem také průkopníky násilností a nepřátelství mezi příznivci na mezinárodní úrovni. Pro většinu ostatních zemí platí, že incidenty vznikají pouze na úrovni meziklubové rivality v rámci té které země a fotbalové ligy, nikoli při mezistátních zápasech reprezentačních týmů.

Umírnění italští tifosi (fanoušci) a radikálnější ultra, kteří jsou příkladem odlišného stylu fandovství, upřednostňují zejména jeho vizuální, „teatrální“ formu, i když násilí se také nevyhýbají. Prozpěvují složité oslavné chorály, prezentují se obrovskými vlajkami, transparenty a organizovaným vytvářením obrazců

---

¹ Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalové chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 47 s, 67 s

² blíže: Foster, Stephen, Hlavně nespádnout. 1. vydání v českém jazyce. Praha. BB art, 2006

a choreografií. Často také používají ohně, dýmovnice a pyrotechniku, aby dosáhli kýžené bouřlivé fotbalové atmosféry, co nejlepšího zviditelnění svého „kotle“ a aby zapůsobili a soupeřili tak na stadionech s protivníky. Alkohol zde hraje velmi malou roli, ultras někdy považují opilost za oslabující element v případném boji.

Přestože jsou italští tifosi z pohledu historie pokládány za umírněnější, v dnešní době je i zde divácké násilí velkým problémem. Jak jsem měl možnost zjistit od italských policistů, nejsou výjimkou napadání autobusů s hostujícími fanoušky, převážně mladšími ultras. Určitou výhodou oproti České republice je fakt, že například v Miláně, kde hraje fotbalovou soutěž v nejvyšší lize AC Milán a Inter Milán, je vyčleněna přímo jedna složka policie, která se věnuje jen problematice diváckého násilí a díky tomu je osobní znalost policistů místních ultras velkou výhodou při objasňování násilností a výtržností.

V současné době, ale i zde narůstá divácké násilí do takových rozměrů, že v listopadu 2007, při střetu italských fotbalových fanoušků Juventusu Turin a Lázia Řím, zemřel jeden člověk, kterého nešťastnou náhodou zastřelil dopravní policista při pokusu zabránit střetu fanoušků obou klubů. Po této události se několik stovek římských ultras ozbrojilo kameny a holemi a maskování napadli policejní budovy poblíž stadionu. Rozbílili okna, zapalovali auta a převraceli motocykly a skútry parkující v okolí. Celý tento incident v tuto chvíli rozhoduje římská prokuratura.¹

Za opak britských příznivců jsou považováni dánští roligans a skotští fandové, známí jako Tartan Army. I když se účastní zápasů klubů i reprezentačního týmu ve velkých počtech a jejich náklonnost k alkoholu je velmi zřejmá, neinicují násilné incidenty a provozují hlučný, ale mírumilovný „karnevalový“ způsob fandění. (srovnání zápas kvalifikace ME 2000, ČR – Skotsko, Praha 1999).

V posledních letech patří k nejvíce problematickým příznivcům také fanoušci polských a ruských klubů. I zde se uplatňuje princip předem domluvených soubojů pouze chuligánských skupin (tzv. „ustavki“). Při jejich střetech, i když je stále více propagován zákaz užívání zbraní, není neobvyklé používání nožů, železných tyčí,

---

¹ blíže: <http://fotbal.sport.cz/clanek/120596-pri-stretu-fanousku-v-italii-zastrelil-policista-omylem-muze.html>

mačet, seker, nebo dokonce zápalných lahví, což má často závažné následky (v posledních letech i ztráty na lidských životech).

Nejhorší pověst v tomto směru mají chuligáni celku Cracovia Krakov. Např. 9. 6. 2003 napadl osamocený chuligán Cracovie (vyzbrojený dvěma mačetami) příznivce Wisly Krakov před utkáním jejich celku s týmem z Wodzislavi. Těžce zranil policistu a jednoho z fanoušků.

Nepřátelství mezi jednotlivými skupinami chuligánů polských klubů panuje i při zápasech polské fotbalové reprezentace. Polští chuligáni tak berou utkání svého národního týmu pouze jako další příležitost pro vyvolání násilných konfliktů. Tragicky například skončilo kvalifikační utkání ME 2000 z října 1998 mezi celky Polska a Lucemburska, před jehož začátkem došlo k násilnostem mezi několika stovkami polských chuligánů. Výsledkem střetu byli dva těžce zranění příznivci klubu Cracovia Krakov.¹

V Rusku, na území tehdejšího Svazu sovětských socialistických republik (SSSR) došlo k prvním projevům diváckého násilí v souvislosti s fotbalovými zápasy v Moskvě během sezony 1980/1981, převážně z popudu příznivců Spartaku Moskva. Tuhý sovětský režim nemohl podobné výstřelky, navíc importované z britských ostrovů trpět a začal fotbalové fanoušky tvrdě postihovat. Byly zakázány sektory vlajkonošů, za provokaci bylo považováno nošení klubových suvenýrů (především šál), či hlasité povzbuzování. V praxi to znamenalo, že se divák ze svého sedadla směl zvednout jen v případě vstřelené branky a disciplinovaně aplaudovat. Díky těmto tvrdým opatřením byla jakákoliv aktivita fotbalových fanoušků utlumena.

Ani výše zmíněný restriktivní přístup však nezabránil snad nejhorší sportovní tragédii v dějinách sovětského sportu. 20. 10. 1982 se v Moskvě konal první zápas poháru UEFA mezi celky Spartak Moskva a nizozemským FC Haarlem. Při jedné z branek Spartaku došlo na přeplněných tribunách k nekontrolovatelné tlačenci. V nastalém zmatku bylo v davu ušlapáno několik desítek diváků. Oficiální údaje

---

¹ blíže: Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalové chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 96 s., - 100 s

udávaly 66 obětí, neoficiálně se však mluvilo až o třech stovkách mrtvých. Toto neštěstí se dá označit rovněž za jednu z vůbec největších tragédií v dějinách kopané.

V roce 1990 byl skupině 144 fanoušků Spartaku Moskva povolen první velký výjezd do zahraničí, na utkání tehdejšího poháru mistrů evropských zemí se Spartou Praha. Zápas byl provázen výtržnostmi, které byly vyvolány také tou skutečností, že na utkání zavítalo velké množství zde dislokovaných sovětských vojáků. Oba celky se poté střetly v evropských pohárech ještě několikrát, přičemž každý zápas v Praze byl provázen násilnostmi vyvolanými převážně chuligány moskevského týmu.¹

Naposledy hrál Spartak Moskva se Spartou Praha v Praze na Letné 29. 11. 2007 fotbalové utkání poháru UEFA. I při tomto utkání, které bylo policií vyhodnoceno jako velice rizikové, došlo k páchání výtržností.

Do Prahy přicestovalo téměř 3.000 fanoušků Spartaku Moskva, kteří již po příletu do Prahy jeví známky opilosti a výtržností se dopouštěli už před samotným začátkem utkání.

Na střet s těmito fanoušky byli připraveni jak fanoušci Sparty Praha, tak i fanoušci Slavie Praha. Dobrou prací pracovníků policie, se ale včas podařilo odhalit místa srazů fanoušků obou pražských celků a tím i předejít střetům v ulicích Prahy.

Fanoušci Spartaku Moskva zřejmě z těchto důvodů počali dělat výtržnosti na stadionu, již od samotného začátku tohoto utkání. Ze sektoru hostů byla vypálena světlice, která přiletěla ke středu hřiště a těsně minula jednoho z hráčů Sparty. Asi pět minut před koncem prvního poločasu vběhl na hrací plochu fanoušek Spartaku Moskva s hořící světlicí a než jej stačila pořadatelská služba chytit, stihl přeběhnout celou hrací plochu až ke spartánské brance. Tímto odstartoval masové nepokoje v sektoru hostů, kteří začali hromadně zapalovat světlice, napadat se vzájemně a posléze napadali i zakročující pořadatelskou službu a policisty.

---

¹ blíže: Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalové chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 119 s. - 120 s

Předvedeno bylo osm fanoušků Spartaku Moskva, kteří byli podezřelí z trestných činů propagace nacismu, útoku na veřejného činitele a výtržnictví. Fota z tohoto utkání viz. příloha č. 1.

2.3 Symbolika hooligans a jejich typologie

Slovo symbol pochází z řeckého *symballein* (spojovat, sdružovat) a označuje slova, obrazy, nebo předměty, které kromě vlastního konkrétního významu vyjadřují další informace a souvislosti, postoje a někdy i celou ideologii. Symboly mohou mít pro jedince i kolektivy vysokou emoční hodnotu, dokážou sjednocovat i polarizovat, burcovat i usmiřovat. Symbolika je nauka o vzniku, tvorbě a významu symbolů, jejich nošení a užívání. Mimo symboliky grafické existuje řada dalších symbolik, například symbolika barev, která má také velký význam v pravicovém hnutí.¹

Historické kořeny používání symbolů sahají do dávnověku, kdy pomocí symbolů, značek a jiných grafických projevů, byly vyjadřovány pocity, myšlenky, události, nebo i příslušnost ke skupině.

K nejstarším dochovaným symbolům patří tzv. runové písmo.² Runa je starobylé, germánské hláskové písmo, s pravděpodobnou dobou vzniku kolem III. století po Kristu. Runové písmo se objevuje i na vlajkách a oblečení chuligánských skupin, nebo hooligans, nošeno jako tetování.

Často je možno v prostředí hooligans zahlédnout symboliku, která by mohla být označena jako extremistická. Chmelík rozdělil symboliku extremistických hnutí takto:

A: Symbolika se zjevným rasovým motivem. Tyto symboly znázorňují rasový motiv, nebo svým grafickým provedením navozují nebezpečí porušování práv a svobod občanů. V historii lidstva jsou jednoznačně spojeny s rasovou, národnostní, či náboženskou diskriminací. (viz. příloha č. 3).

---

¹ Chmelík, J. Symbolika extremistických hnutí. 1. vydání. Praha: Armex ve spolupráci s Trivis, 2000, 26 s, - 27 s

² Chmelík, J. a kol. Rukověť kriminalistiky. 1. vydání. vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 224 s

B: Symbolika s latentním rasovým motivem. Rasový, antisemitský, protináboženský charakter těchto symbolů není obecně zřejmý, ani známý. Z hlediska společenské nebezpečnosti nejsou veřejností tak zcela jednoznačně považovány za společensky závadné. (viz příloha č. 4).

C: Symbolika prosta rasového motivu. Tyto symboly jsou prosty rasového obsahu, či motivu, zpravidla jsou obecně zahrnovány z morálního hlediska pro svůj obvykle vulgární, nebo jinak nevhodný obsah a způsob prezentace. (viz příloha č. 5).

K symbolice vztahující se k fotbalovým utkáním lze poznamenat, že i díky symbolům dochází ke ztotožnění a sounáležitosti jednotlivé skupiny příznivců jednoho mužstva a odlišení se od „cizí“ skupiny. Tyto symboly slouží i jako zástavy jednotlivých skupin, které o ně „soupeří“. Dochází k případům, že jedna skupina „oloupí“ nepřátelskou skupinu a její propriety, čímž dává najevo své vítězství. Většinou se jedná o skupiny fotbalových chuligánů, kde počet získaných šál jiného gangu je rozhodujícím ukazatelem.

Nejznámějším symbolem, který se objevuje na všech stadionech po celém světě je vlajka s anglickým křížem, vlajka sv. Jiří, která znamená přihlášení se ke kořenům vzniku samotného hnutí hooligans. Přihlášení se k anglické tradici naznačuje i vyvěšování vlajky Velké Británie.

Symboly umožňují jasné odlišení skupin. Jak jsem již uvedl, běžné je vyvěšování anglických národních vlajek, vlajek s anglickým křížem sv. Jiří, ale také vlajek obsahující keltské kříže, či smrtihlava (totenkopf). Některé transparenty používají hesla spojená s nacistickou propagandou apod. Použití symbolů, které byly využívány i ultrapravicovými organizacemi, na transparentech vyvěšovaných na stadionech, ale může být sporné, vždy hodnotit jako vyjádření příslušnosti k pravicově extremistickému spektru. Někdy mohou být např. keltské kříže či Sig-rune využívány pouze pro svůj efektní vzhled. V zahraničí nejsou neobvyklé vlajky s Che Guevarou, marihuanovými listy či komunistickou symbolikou (zejména v Itálii a Rusku).

Symboly hrají důležitou, ne-li nejpodstatnější roli při fotbalových utkáních, např.: státní vlajka při reprezentaci, vlajka klubu, či skupiny při ligovém utkání.

Symbolem pro fanouška může být replika dresu, klubová šála, odznak, kšiltovka, vlajka klubu. Pro chuligána je to šála, tetování i vlajka jednotlivé chuligánské skupiny. V tomto faktu je podstatné kritérium, které odděluje fanoušky od chuligánů. Nosit tyto symboly je pro fotbal, ale i jiné kolektivní hry charakteristické. Díky těmto symbolům, tak probíhá identifikace ať s mužstvem, či se skupinou chuligánů.

Často se na fotbalových stadionech objevuje symbolika, která může souviset s extremismem. Jak vyplývá z pozorování, symbolika související s fotbalem je značně specifická, tudíž je obtížné některé symboly užívané na fotbalových stadionech vztahovat k symbolice extremistické.

S rozvojem komunikačních technologií, respektive se sítí internet, se lze často setkat i na webových stránkách jednotlivých skupin se symbolikou, kterou lze v jednotlivém státě považovat za extremistickou, v jiném nikoli. Tak se lze setkat i se znázorněním svastik, totenkopfu, runového písma, keltských křížů apod..(viz. příloha č. 3 a 4).

Často je extremistická symbolika ukryta i v tzv. kryptogramech. Především na síti internet je možné se setkat s podpisy, které končí číslicí, která je ve skupinách ultrapravicových, či ultralevicových vnímána jako přihlášení se k příslušnému extremistickému proudu. Kryptogramy běžně užívané jsou tyto: 14, nebo 14W (tato číslovka vyjadřuje 14 slov anglické věty: „*We must secure the existence of our people and a future for white children.*“ Autorem této věty je David Lane a v překladu zní: („My musíme zabezpečit existenci našich lidí a budoucnost pro bílé děti.“). Další z kryptogramů je 18 (kryptogram iniciál Adolfa Hitlera, A=1, H=8), 88 (tato číselná kombinace vyjadřuje kryptogram nacistického pozdravu Heil Hitler), 161 (tato číslovka vyjadřuje příslušnost k Antifašistické akci, A=1, F=6), 11 (Anti-Antifa).

2.4 Shrnutí

V tomto bloku jsem se snažil z pohledu historie čtenářům objasnit, spojitost hry a projevovaných vášní, které přerůstají v páchání výtržností a že tento problém není spojován pouze s fotbalem, ale i s hrou, ze které fotbal tak jak jej známe, dnes vznikl. Zmínil jsem se o některých historických sportovních událostech, které měli přímou souvislost s diváckým násilím, a při kterých došlo k obětem na životech. Velice stručně jsem se zde vyjádřil k vývoji diváckého násilí od sedmdesátých let po současnost v zahraničí, odkud se tento fenomén dostal i do České republiky. Popsal jsem různé symboly a symboliky, které jsou v souvislosti s diváckým násilím užívány nejen na samotných stadionech, ale i skryty v kryptogramech na webových stránkách v síti internet a které mohou mít zároveň spojitost s extremismem.

Z tohoto bloku je patrné, že se každý, kdo chce pracovat na úseku diváckého násilí a při této práci dosahovat úspěchů, nemůže úzce zaměřovat pouze na tento fenomén, ale musí jej pochopit i ze své historie a správně posuzovat z pohledu extremismu rozdíly mezi hooligans a příznivci hnutí skinheads, především z důvodu, že tyto dvě skupiny používají společnou symboliku, ale na každého z nich je třeba jinak působit. Při vysoké anonymitě v síti internet, kde řada z příznivců obou skupin na různých webových stránkách mezi sebou diskutují, pak člověku, který má vědomosti, které jsem popsal výše, nedělá problém, rozlišit zda se v této diskuzi jedná o příznivce hnutí skinheads, nebo hooligans.

3. Česká hooligans scéna

V následující části této bakalářské práce čtenáře seznámím s vývojem hooligans scény v České republice. V jednotlivých kapitolách se čtenář dozví o postupném pronikání fenoménu diváckého násilí na fotbalové stadiony různých klubů. Budu se v nich zabývat ve dvou vývojových etapách fotbalového chuligánství, neorganizovaným fotbalovým násilím a moderním fotbalovým chuligánstvím organizovaných gangů. Dále v tomto bloku čtenáře seznámím se současnou hooligans scénou na území hlavního města Prahy.

3.1 Neorganizované fotbalové násilí, výtržnosti a vandalismus

Problém fotbalového chuligánství zasáhl i české území. Řadu jeho atributů je však poměrně obtížné podřadit do obecnějších kategorií, či typologií, s ohledem na dynamické procesy, které v něm v posledních letech probíhají. Jednotlivé chuligánské gangy stále hledají jistá „pravidla“ a ustálenější mechanismy své existence. Proto je charakteristika českého fotbalového chuligánství obtížná, k čemuž přispívá i nevyhraněnost a nevyprofilovanost části fotbalových gangů, i nejasné rozčlenění na hooligans, či ultras. Přesto je toto členění běžně užíváno v graficky a obsahově nejlepším zinu v České republice s názvem Football Factory.

V dosavadním vývoji fotbalového chuligánství na českém území lze rozeznat dvě základní vývojové etapy „pre-chuligánskou etapu neorganizovaného fotbalového násilí, výtržností a vandalizmu“ a „etapu moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů“.

Hlavním znakem „pre-chuligánské etapy neorganizovaného fotbalového násilí, výtržností a vandalizmu“ byly nahodilé incidenty páchané jednotlivci, či nekonzistentními skupinami. Tato etapa v podstatě trvala od počátku fotbalu v českých zemích na přelomu 19. a 20. století až do poloviny devadesátých let 20. století.

Již od počátku vývoje kopané na českém území, bylo možné v hledištích na fotbalových stadionech slyšet nekorektní až vulgární kritiku rozhodčích, hráčů, či pořadatelské služby. Též bylo možno pozorovat drobné potyčky mezi diváky. Tyto incidenty většinou nebyly příliš závažné, spíše se jednalo o projevy vášní diváků vázané na dění na hřišti. Po nástupu komunismu, někdy sloužilo dění v ochozech k poněkud primitivnímu vymezení se vůči režimu, anebo k vulgární ventilaci projevů lokálního a regionálního patriotizmu. Problémy s návštěvníky fotbalových utkání začaly narůstat od počátku osmdesátých let dvacátého století. V hledištích vzrůstala vulgarita a brutalita. Násilnosti a výtržnosti začaly ve dnech zápasů doprovázet průvody vlajkonošů Prahou, Brnem, Olomoucí i Ostravou. I přes existující cenzuru o nich občas přinášelo reportáže tehdejší Rudé právo. Jinak domácí problémy s fotbalovým chuligánstvím na československém území příliš medializovány nebyly. Ovšem tehdejší bezpečnostní složky tyto násilnosti a výtržnosti tvrdě postihovaly.

Přes zvýšenou snahu státního aparátu potlačit fenomén fotbalového chuligánství se mu to nezdařilo, ba naopak, počet násilných incidentů ve druhé polovině osmdesátých let narůstal. Utkání svých týmů venku začaly doprovázet militantní skupinky Baníku Ostrava a Sparty Praha, které vyvolávaly největší výtržnosti. Například v březnu 1988, devět ostravských fanoušků, kteří jeli na střetnutí mezi Spartou a Baníkem v Praze, provádělo ve vlaku výtržnosti. Poté fyzicky napadli průvodčího a příslušníka VB.¹

Obdobně se však při ligových utkáních projevovali i někteří příznivci Sigmy Olomouc, Zbrojovky Brno, Škody Plzeň, Slovanu Bratislava a Spartaku Trnava.

Na vývoj fotbalového chuligánství v ČR měla velký vliv změna politického režimu po listopadu 1989. Uvolnění svobody přineslo i nárůst sebevědomí a agresivity chuligánů a usnadnilo rozšíření o nové členy z dospívajících generací. Dočasné přerušování kontinuity práce některých bezpečnostních složek, anebo jejich dezorientace v nových poměrech se rovněž negativně podepsaly na schopnosti potlačovat některé negativní projevy chuligánů. Fotbalové ochozy začali navštěvovat příslušníci skinheadské subkultury, která v tu dobu zažívala na českém území expanzi co do počtu

---

¹ blíže: Slepíčka, P. Sportovní diváctví, Praha, Olympia, 1990, 102 s

členů a násilných incidentů. Skinheads akceptovali rasistické, anebo neonacistické prvky, které v podobě skandování rasistických hesel, nadávek hajlování apod. masivně vnesli na stadiony, kde leckdy inspirovali i ne-skinheadské násilníky a výtržníky. Nehledě na vliv skinheads se počátkem devadesátých let zvýšila organizovanost lidí v „kotlích“ i frekvence návštěv zápasů svého týmu na cizích hřištích, jež přinášejí příležitosti ke střetu s fanoušky protivníka. Množily se také incidenty mimo prostory stadionů. Rovněž styl povzbuzování se stal vizuálně i akusticky působivější, nicméně se v něm stále silněji projevovaly prvky rasismu. Skupiny militantních příznivců nabyly konzistentnější podoby, objevily se i první pokusy o vydání tiskovin zaměřených na „mimodiváckou“ fotbalovou sféru. Zřejmě prvním fanouškovsko-chuligánským zinem byl ostravský Bazal, který příznivci Baníku vydávají od roku 1991 do současnosti. V Bystřici pod Pernštejnem zase začal pod patronací tamních příznivců Sparty Praha vycházet v roce 1993 zine Hooligan, který nevstoupil na chuligánské scéně v širší známost.¹

3.2 Moderní fotbalové chuligánství organizovaných gangů

V druhé polovině devadesátých let se „po anglickém vzoru“ konstituovaly při několika klubech konsolidované gangy se specifickými názvy a začala druhá „etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů“.

Tato druhá „etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů“, byla charakterizována cílenou činností stabilních skupin, jejichž členové sami sebe chápou jako příslušníky specifické (chuligánské) entity.

V rámci této etapy lze zhruba od roku 2001 hovořit o výraznější politizaci některých gangů a o rok či dva později i o dílčím propojení s některými militantními extremistickými organizacemi.²

---

¹ blíže: Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalové chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 129 s., - 133 s

² blíže: Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalové chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 129 s., - 130 s

Konsolidované gangy se stabilními názvy i konzistentním členstvem, které vznikly v druhé polovině devadesátých let, se vyzemily jako součást chuligánské scény a pravidelně se zúčastňují fotbalových zápasů i bitek. Na úrovni národní reprezentace jednotná chuligánská scéna neexistuje, dokonce jsou někdy zápasy týmu ČR doprovázeny bitkami zneprátelených chuligánů z různých měst. Skupin, které podporují jeden tým, je většinou více. Obdobně jako v zahraničí se však i v ČR chuligánské skupiny distancovaly od bezprostřední „fanouškovské“ vazby na fotbalové kluby svými svéráznými pojmenováními. Jejich názvy obsahují zpravidla slova jako gang, parta, banda, tlupa, komando, klan, divize či ultras. Těmito názvy se vymezují vůči neorganizovaným, krátkodobě existujícím, či náhodným skupinám i vůči jiným chuligánským gangům. V současnosti má téměř každý prvoligový a druholigový klub z většího města část svých příznivců, které je možno označit jako fotbalové chuligány. Některé chuligánské gangy v ČR se sestávají pouze z několika jednotlivců, největší gangy však mají několik desítek členů. Členy nejsou pouze lidé z nejnižších společenských vrstev, ale i řada lidí ze střední třídy, či ze středoškolského, ale i vysokoškolského prostředí, kteří chuligánství vnímají jako atraktivní náplň volného času a adrenalinový sport.

Několik chuligánských gangů vydává ziny, které se zabývají děním na chuligánské scéně. Vzniklo i několik chuligánských webových stránek v síti internet. Nejvýznamnější z nich, jak jsem již uvedl výše je www.hooligans.cz, která je připravována v Brně a obsahuje velké množství chatových diskuzí k nejrůznějším tématům.

Organizované fotbalové gangy se v ČR zapojují do nejrůznějších násilností a výtržností. Na fotbalových stadionech je díky bezpečnostním opatřením, která se zvyšují při rizikových zápasech jejich akceschopnost omezená.¹

Pokud se zaměříme na způsoby chuligánského jednání, jsou na fotbalových stadionech nejčastějšími formami fotbalového chuligánství:

- vniknutí na hrací plochu,
- házení předmětů na plochu,

---

¹ blíže: Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbalové chuligány. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 134 s. - 138 s

- házení předmětů na aktéry hry,
- výtržnosti,
- vandalismus,
- pálení ohňů a užívání zakázané pyrotechniky (zkušenosti autora)

Obvyklá je i kombinace jednotlivých výše zmíněných forem.¹

Striktně vyjmenovat a klasifikovat formy fotbalového chuligánství mimo fotbalové stadiony, lze jen velmi obtížně, protože se může jednat o takřka jakékoliv vandalské, výtržnické, anebo násilné porušení právních, nebo společenských norem, které je realizováno alespoň částečně v souvislosti s fotbalem.

3.3 Současný stav hooligans scény v Praze

V předešlých kapitolách této práce jsem se zabýval více méně prací s literaturou a její analýzou. V této kapitole, bych se chtěl zaměřit na svou dosavadní praxi a uvést poznatky získané při absolvování odborné stáže ve fotbalových klubech AC Sparta Praha a SK Slavia Praha. Fanoušci obou těchto klubů patří společně s fanoušky FC Baníku Ostrava, 1. FC Brno, Sigmy Olomouc a Bohemians 1905 k nejagresivnějším a k nejproblémovějším v České republice.

Do tzv. kotlů, což je v tomto případě prostor v hledišti za brankou se scházejí společně jak hooligans, tak i ultras. Jedná se o osoby ve věku od 12 do 30 let. Jak je z tohoto údaje patrné, jsou mezi těmito osobami i osoby školou povinné. Složení fanoušků obou kotlů je opravdu pestré. Vedle osob se základním vzděláním se zde schází podnikatelé, vysokoškolsky vzdělaní lidé i děti.

Přestože oba kluby, ve kterých jsem měl možnost působit, se svými fanoušky aktivně pracují a komunikují, není v současné době v jejich silách zamezit fanouškům v páchání výtržností při fotbalových utkáních. Tato skutečnost je dána především tím, že se při páchání výtržností, fanoušci navzájem kryjí a odmítají sdělovat jména

---

¹ Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. Fotbaloví chuligáni. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 15 s

osob tzv. „startérů“ těchto výtržností. Jako důvod uvádějí, že tyto osoby vůbec neznají jmény, nebo se znají pouze od vidění.

Z rozhovorů, které jsem s fanoušky měl, proč dochází k takto rozsáhlým výtržnostem při fotbalových utkáních, jsem získal tyto poznatky. V první řadě je to nenávisť k fanouškům soupeře, v druhé řadě je to reakce na dění na hřišti a za třetí pak přítomnost pořádkových sil Policie ČR na stadionu.

Díky své odborné stáži, profesi a problematice, na které pracuji, jsem měl možnost zanalyzovat skupiny hooligans, klubů AC Sparta Praha, SK Slavia Praha a Bohemians 1905, tedy nejrizikovějších skupin hooligans v Praze, které se účastní na utkáních svých klubů. Tuto analýzu jsem zaměřil především na počty hooligans účastnících se na domácích utkáních, na souperově hřišti, jejich družby a skupiny. Výsledky této analýzy jsou následující:

SK Slavia Praha

Na domácích utkáních je přítomno v kotli 500 – 1200 fanoušků, dle atraktivnosti soupeře a vyjma derby s AC Spartou Praha, kdy je tento počet podstatně vyšší, cca 3000 osob. Z tohoto počtu je cca 60 osob rizikových, tedy osob, kteří se dopouštějí výtržností a tímto svým chováním jsou schopny k páchání výtržností strhnout celý kotol.

Utkání na hřištích soupeře v Čechách se účastní v současné době 300 – 1000 osob dle atraktivnosti a doby konání utkání, na Moravu pak vyjíždí cca 200 – 300 osob. Průměrný počet osob jezdící s klubem do zahraničí na Evropské poháry a LM je cca 400 osob.

Fanoušci tohoto týmu mají družbu s polským klubem Górnikem Walbrzych, jehož chuligáni se v prestižních utkáních zúčastňují „bitek“ společně s chuligány Slavie.

Mezi chuligánské skupiny SK Slavie Praha patří tyto skupiny: Youngsters, Red white supporters, Brigade 97 a skupina Rascals. Mezi ultras skupiny patří: Ultras Slavia, se kterými úzce spolupracuje skupina Gang Of Slavia Ultras.

AC Sparta Praha

Na domácích utkáních je v kotli přítomno pravidelně 100 – 300 osob a při derby s SK Slavia Praha, nebo při utkání s FC Baníkem Ostrava až 1000 osob. Stejně jako u fanoušků Slavie lze cca 60 osob zařadit mezi rizikové.

Výjezdů na soupeřovo hřiště se dle atraktivnosti soupeře zúčastňuje cca 50 – 500 osob. Jelikož mužstvo AC Sparta Praha v poslední době hraje též pravidelně Evropské poháry a LM zúčastňuje se výjezdů po Evropě spolu s mužstvem 800 až 1500 fanoušků.

Fanoušci tohoto mužstva nemají žádnou mezi sebou uznávanou družbu s fanoušky jiných klubů, ale mají velmi dobré vztahy s hooligans z Nitry a Košic.

Mezi skupiny sdružující hooligans Sparty Praha patří: Brigade drápek z lasičky, Red pirates sparta, frakce rudý úder a Ultras Sparta.

Bohemians 1905

Fanoušci tohoto mužstva jsou v České republice považováni za nejlepší, co se fandění svému týmu týče, ale z hlediska svého chování při utkání patří mezi velice rizikové. Na domácích utkáních je pravidelně v kotli přítomno 1000 – 2500 osob. Z tohoto počtu lze také stejně jako u předcházejících mužstev označit cca 60 fanoušků za rizikové.

Na soupeřovo hřiště dle atraktivnosti jezdí společně s mužstvem cca 100 až 1200 osob.

I při tomto mužstvu působí skupiny hooligans mezi které patří: Bersek, Tornádo boys, Razors edge, Banditos a Calveras.

Hooligans mají družbu s příznivci mužstev Pardubic a Senco Doubravka.

Pro hooligans uvedených klubů je společné, že při fandění ve velké míře používají pyrotechniku a dýmovnice, které po odpálení hází na hrací plochu. Ultras

i hooligans jsou mezi sebou propojeni, vzájemně se podílí na fandění, choreografii i na tzv. „bitkách“ se soupeřovými fanoušky. Hooligans SK Slavia Praha a Bohemians 1905 bývají na atraktivních zápasech podporovány radikály ze spřáteleného klubu Gorník Walbrzych, za kterými také jezdí do Polska. Někteří ze slavistických radikálů jsou členy a sympatizanty neonacistické organizace Národní Odpor, ale v případě atraktivního soupeře podporují při tzv. „bitkách“ hooligans Bohemians 1905, kteří jsou převážně levicově orientovaní. Z tohoto lze usuzovat, že se slavističtí radikálové rekrutují z obou stran extremistického spektra. Kdežto hooligans AC Sparty Praha jsou výhradně pravicově orientovaní.

Uvedené informace jsou objektivní a pravdivé. Tyto jsem, jak už jsem uvedl výše, získal z rozhovorů s členy z řad hooligans a také jsem měl možnost si toto ověřit při návštěvě několika utkání všech těchto klubů.

3.4 Shrnutí

V těchto kapitolách, jsem se snažil čtenářům přiblížit vývoj fotbalového chuligánství na území České republiky, kde jsem se zaměřil především na to, abych čtenářům objasnil rozdíl mezi neorganizovaným fotbalovým násilím z počátku vývoje tohoto fenoménu na našem území a moderním fotbalovým chuligánstvím organizovaných gangů. Tento blok je zajímavý, především tím, že první dvě kapitoly jsou zpracovány na základě informací získaných z literatury z pohledu historického vývoje v České republice a možností ověření těchto informací přečtením třetí kapitoly, která je vypracována na základě vlastních zkušeností a poznatků získaných absolvovanou odbornou stáží.

I když jsou tyto ověřené poznatky získané pouze z hooligans scény z hlavního města Prahy, jsem přesvědčen, že jsou společné pro hooligans scénu z celé České republiky a to zejména z důvodů, že všechny fotbalové kluby v ČR mají obdobně složené zastoupení v tzv. „kotlích“, kde je vzájemná propojenost ultras a hooligans, věkové rozmezí fanoušků, družby i skupiny. Podstatné rozdíly jsou pouze v počtech. Celou hooligans scéna je zmapována též na stránkách www.hooligans.cz,

kde si jednotlivé skupinu vyměňují své zkušenosti, výsledky vzájemných střetů a jsou zde shromážděny i podstatné informace z dění ve světě.

4 Legislativní rámec

V této části své bakalářské práce bych rád seznámil čtenáře se současnou legislativou, která se problematiky diváckého násilí přímo dotýká. Budu se v ní zabývat otázkou, zda je tato legislativa dostačující pro postihování protiprávního jednání v souvislosti s diváckým násilím a zda jsou, či nejsou dostačující přístupy jednotlivých složek k minimalizaci tohoto fenoménu v souvislosti se sportovními akcemi. Mimo jiné se v těchto kapitolách má čtenář možnost dočíst o evropské politice proti diváckému násilí i o aktivitách dalších subjektů proti tomuto fenoménu.

4.1 Legislativa v České republice

Jak je patrné z předešlých kapitol, samotné divácké násilí a s ním spojená agrese v souvislosti s konáním různých sportovních akcí, se dotýká širokého spektra chráněných veřejných zájmů a hodnot, na které je při výtržnostech fotbalových chuligánů útočeno. Přesto české právní prostředí nezná žádný speciální trestný čin, který je výhradně vymezen diváckému násilí. Právní úprava postačuje na pokrytí požadavků Úmluvy o postihu osob, které se dopouštějí násilných činů v souvislosti se sportovními akcemi. Trestní postih je možný jak u trestných činů spáchaných v samotném prostoru sportovní akce, tak i mimo něj. Tato úprava dokáže postihnout trestné činy různých subjektů např. diváků, pořadatelů akce, veřejných činitelů a dalších zúčastněných.

V posledních letech se i na české politické scéně, jako důsledek hrubého porušování veřejného pořádku v souvislosti se sportovními utkáními řeší otázka, zda existuje určitá možnost legislativního řešení tohoto problému, která by zamezila při sportovních akcích střetům mezi jednotlivými skupinami fotbalových hooligans. Při řešení této otázky lze nejen na politické scéně nalézt dva odlišné tábory neboli dvě legislativní formy řešení tohoto problému:

- a) zpřísnit současnou legislativu v ČR a novelizovat trestní zákoník, případně vytvořit nový zákon o sportu,
- b) zaměřit se na využívání současné legislativy.

Divácké násilí se z hlediska trestního zákona zpravidla projednává jako trestný čin hrubě narušující občanské soužití, trestný čin proti zdraví a životu a trestný čin proti majetku.

Z trestných činů hrubě narušujících občanské soužití lze v této souvislosti uvést zejména trestný čin výtržnictví dle ustanovení § 202 trestního zákona, jehož je možné se dopustit násilným a verbálním způsobem. Tento paragraf byl novelizován zákonem č. 343/2006 Sb. ze dne 29. května 2006, kdy bylo upraveno paragrafové znění, a tato norma se zaměřila na sportovní akce. Ve znění tohoto paragrafu je po novelizaci v 1. odstavci uvedeno: *„Kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí historickou nebo kulturní památku, hrob nebo jiné pietní místo anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta“*¹, jde o jediný případ, kdy je v paragrafovém znění základní skutkové podstaty trestného činu uvedeno sportovní utkání. Zákon nabyl účinnosti 1. října 2006 a v důvodové zprávě k zákonu č. 343/2006 Sb. je uvedeno: *„nejde o represii v souvislosti se sportovními utkáními, ale o preventivní opatření, které je potřeba přijmout pro eliminaci projevů násilí a vulgarit“*².

Mezi další trestné činy, které jsou na stadionech páčány zejména verbálním projevem patří hanobení národa, rasy a přesvědčení dle ustanovení § 198 trestního zákona. Novelizací trestního zákona zákonem č. 405/2000 Sb. je možné také jednání chuligánů posuzovat, či kvalifikovat dle ustanovení § 198a trestního zákona jako podněcování nenávisti vůči skupině osob, nebo k omezování jejich práv a svobod.

Útok na zdraví a život lze posuzovat a stíhat jako ublížení na zdraví dle ustanovení § 221 a § 224 trestního zákona, kde může jít o trestné činy jak nedbalostní, tak úmyslné. Ustanovení § 224 trestního zákona počítá i se způsobením smrti. Dále lze útok na zdraví a život kvalifikovat dle ustanovení § 225 trestního zákona jako rvačku.

---

¹ Jelínek, J. a kolektiv. Trestní zákon a trestní řád. Praha: Linde a.s., 2007

² Smolík, J. Bezpečnost na fotbalových utkáních v Anglii a Walesu. Policista. srpen 2007, č. 8, s 18.

Trestné činy majetkového charakteru lze při sportovním utkání posuzovat, neboli kvalifikovat zejména jako trestný čin poškozování cizí věci dle ustanovení § 257 trestního zákona.

Dalším protiprávním jednáním fotbalových hooligans v rámci sportovních akcí mohou být v úmyslné i nedbalostní formě závažné trestné činy obecného ohrožení dle ustanovení §§ 179 a 180 trestního zákona, nebo poškozování a ohrožování provozu obecně prospěšného zařízení dle ustanovení § 182 trestního zákona jako například devastace prostředků hromadné dopravy, vodárenského, telekomunikačního, či protipožárního zařízení. K tomuto jednání může dojít jak na stadionu, tak i mimo něj.

Dopad trestného činu obecného ohrožení, který ve své podstatě znamená nebezpečí situace katastrofické povahy, způsobující nebezpečí smrti, nebo těžké újmy na zdraví, nebo škody velkého rozsahu na cizím majetku, je ve spojitosti s konáním sportovních akcí a chováním zúčastněných subjektů vykládán v širší souvislosti, než v pouhé aplikaci na chování diváků. Toto ustanovení je způsobilé pokrýt i případnou trestní odpovědnost pořadatele (určené osoby zodpovědné za bezpečnost a pořádek na stadionu), za následky, které vznikly nesplněním povinností, které mají zajišťovat bezpečnost a pořádek při zápase. Stejně tak jsou zodpovědné i osoby mající na starost stavební a technický stav stadionu z hlediska bezpečnosti. Nedbalostní zavinění zahrnuje i nepovolání, či pozdní povolání policie k zajištění pořádku, či zanedbání stavebně technické kontroly stadionu.

Násilné trestné činy proti policejním složkám mohou být trestně postihovány dle ustanovení §§ 155 a 156 trestního zákona útok na veřejného činitele.

Stále častěji se v souvislosti s diváckým násilím hovoří o trestných činech, které se prezentují jednáním a symbolikou, naplňující skutkovou podstatu trestného činu podpory a propagace hnutí, směřující k potlačení práv a svobod občanů dle ustanovení §§ 260 a 261 trestního zákona.

V souvislosti s pácháním trestných činů ve spojitosti s diváckým násilím, je na místě také zmínit tu skutečnost, že každému občanovi České republiky, který se dopustil trestného činu v souvislosti se sportovním utkáním, může být v zájmu

ochrany veřejného pořádku, zdraví a majetku, uložen trest zákazu pobytu spojený i s přiměřenými omezeními jako např.: zákaz návštěvy sportovního utkání. Porušením této povinnosti se osoba, která tuto povinnost porušila, dopouští trestného činu maření úředního rozhodnutí dle ustanovení § 171 trestního zákona. Zde bych z vlastní zkušenosti chtěl uvést, že se tyto případy posuzují individuálně a státní zástupci i soudci nejsou v postupu při posuzování trestnosti jednotní. V případě porušení tohoto zákazu osobou, která má tento zákaz vysloven, tak v jejím jednání tento trestný čin nespátřují.

Další právní normou, dle které se dá postupovat v souvislosti s diváckým násilím je ustanovení § 76 odst. 2 trestního řádu, které umožňuje komukoliv omezit osobní svobodu, je-li to nutné ke zjištění totožnosti, k zamezení útěku, nebo k zajištění důkazu s povinností tuto osobu ihned předat policejnímu orgánu, nebo není-li to možné, těmto orgánům takové omezení svobody oznámit. Toto právo má každý, tedy pořadatelé, bezpečnostní služby, diváci i další osoby.

Vedle výše uvedených právních norem je třeba také uvést, že na méně závažné provinění v souvislosti s diváckým násilím je pamatováno v zákoně č. 200/1991 Sb. o přestupcích, ve kterém je stejně jako v trestním zákoně, v jediném případě v paragrafovém znění základní skutkové podstaty přestupku uveden výraz sportovní podnik. Uvedený výraz je obsažen v ustanovení § 47, odst. 1, písm. f) tohoto zákona, které zní: „*Přestupku se dopustí ten, kdo poruší podmínky uložené na ochranu veřejného pořádku při konání veřejných tělovýchovných, sportovních nebo kulturních podniků anebo v místech určených k rekreaci nebo turistice*“¹. Za tento přestupek může být uložena pokuta do výše 3000,- Kč.

Správní orgán, který uvedený přestupek projednává, může využít i ustanovení § 17, odst. 1 a 2 zákona č. 200/1991 Sb. o přestupcích, umožňující uložit omezující opatření, které spočívá v zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa, v nichž se konají veřejné tělovýchovné, sportovní, nebo kulturní podniky. Toto omezující opatření lze uložit jen spolu se sankcí nejdéle na dobu jednoho roku.

---

¹ Úplné znění, č. 282, Trestní předpisy 2002, nakladatelství Jiří Motloch, Sagit, 2002, s. 196.

Když jsem sbíral materiál k této otázce, kterou jsem chtěl zařadit do své práci, zjistil jsem docela zásadní informace. Toto omezující opatření se téměř vůbec nevyužívá, a pokud ano, tak chybí jakákoliv kontrola, zda osoba, které bylo omezující opatření uloženo, toto opatření i dodržuje. Správní orgán má pouze povinnost, o uložení takového omezujícího opatření informovat Českomoravský fotbalový svaz a nikoliv Policii ČR. Tyto osoby nejsou nikde centrálně evidovány a z tohoto důvodu nelze kontrolu dodržování tohoto opatření provádět, i když pracovníci pracující na problematice diváckého násilí mají dobrou osobní znalost hooligans jednotlivých klubů.

Úkoly příslušníků Policie České republiky na úseku diváckého násilí jsou přímo upraveny závazným pokynem policejního prezidenta č. 100/2002, kterým se upravuje činnost příslušníků Policie ČR na úseku boje proti extremistické kriminalitě, kam je zařazena i oblast diváckého násilí. Tento pokyn v páté části upravuje úkoly specialistů na úseku diváckého násilí, spolupráci jednotlivých složek policie a úkoly velitele opatření při konání sportovního utkání.

Dalším dokumentem je rozkaz Policejního prezidenta č. 32/2005 ze dne 15. března 2005, kterým se vydává Organizační ujednání mezi Českomoravským fotbalovým svazem a Policií České republiky. Toto ujednání obsahuje jasně vymezené úkoly pro jednotlivé účastníky k zabránění projevům diváckého násilí. Jedná se o činnost Českomoravského fotbalového svazu, spolupráci policie s pořadatelskou službou, výcvik a činnost pořadatelské služby, činnost Policie České republiky, společnou mediální politiku Českomoravského fotbalového svazu a Policie České republiky. Předchůdcem tohoto Organizačního ujednání byla dohoda mezi policejním prezidentem České republiky a Českomoravským fotbalovým svazem o vzájemné spolupráci při zajišťování veřejného pořádku, ochraně bezpečnosti osob a majetku při fotbalových utkáních z roku 1995, která byla každý rok prolongována.

Ze studia zákonů ČR, které se vztahují k řešení problematiky diváckého násilí, vyplývá, že nástroje, kterými disponuje Policie ČR, se jeví jako dostatečné, ale zcela chybí vymezení pravomocí pořadatele akce. Velmi zdlouhavé soudní řízení v České republice nepřispívá k řešení problému. Sankcionování pachatelů je dle mého názoru třeba mnohem více medializovat a zejména pak urychlit trestní řízení tak, aby byl

pachatel co nejdříve odsouzen. V současné době je praxe taková, že pachatel trestného činu při sportovním utkání je za své jednání potrestán až za velmi dlouhou dobu v řádu měsíců či dokonce let.

4.2 Evropská politika proti diváckému násilí

Velké projevy chuligánského násilí, rasistické a xenofobní projevy si během posledních dvaceti let vyžádaly reakce státních a mezinárodních organizací a institucí. Tyto postupy lze charakterizovat jako politiku proti fotbalovému chuligánství. Oblasti analyzovaly expertní týmy jednotlivých evropských států a na půdě Rady Evropy připravily podklady pro zásadní dokument k diváckému násilí. Tento problém si vynutil pozornost tím, že při fotbalových zápasech docházelo k jevům a činům, které útočily na civilizovanou společnost a její hodnoty, takovým způsobem, že bylo nutné je v právních rádech jednotlivých zemí ochránit pod hrozbou trestu. Prvopočátkem byly tragické události v Bruselu a masová migrace příznivců klubů a mužstev, která postupně přerůstala hranice států v rámci sjednocujícího se kontinentu, proto se Rada Evropy odhodlala k rozhodnému kroku. Ve Štrasburku byla dne 19. 8. 1985 přijata Evropská úmluva k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech (dále jen Úmluva). U jejího zrodu stály všechny tehdejší členské státy Rady Evropy. Česká republika k této Úmluvě přistoupila v roce 1995.

Úmluva se vztahuje k řadě oblastí, které jsou celoevropským problémem, nemůže zasahovat do oblastí vnitřních jednotlivých států, zejména do vztahu diváckého násilí a ekonomiky, či násilí a morálky společnosti. Úmluva obsahuje preambuli a 17 článků. Zhruba o třetině lze mluvit jako o ustanoveních výkonných, respektive vztahujících se přímo k diváckému násilí, o zbývajících jako o člancích protokolárních. Tento materiál je základním dokumentem v boji se vzrůstající agresivitou diváků.

Cílem zachyceným v článku 1 je zavázat smluvní strany, podniknout nezbytné ústavní kroky, které by umožnily Úmluvě vstoupit v platnost v jejich státech. Zároveň obsahuje závazek o aplikaci ustanovení do všech sportů a sportovních událostí, dle specifických podmínek jednotlivých sportů, tam kde nebezpečí diváckého násilí a neslušného chování hrozí.

Článek 2 vyslovuje požadavek, aby jednotlivé státy koordinovaly politiku a činnost všech ministerstev a ostatních veřejných organizací proti diváckému násilí. Současně doporučuje zřízení koordinačních orgánů. V České republice je to ve smyslu tohoto ustanovení Koordinační komise k problematice diváckého násilí a nevhodného chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech, která pracuje při ministerstvu vnitra a byla zřízena v roce 1996 rozkazem MV č. 20 ze dne 29. dubna 1996. Její aktivity jsou zaměřeny na zlepšení spolupráce Policie ČR a sportovních klubů, při přípravě a realizaci bezpečnostních opatření při fotbalových a hokejových zápasech a na šíření nových informací o současných evropských trendech zvyšování bezpečnosti na stadionech a prevenci diváckého násilí.

V článku 3 se hovoří o preventivním použití veřejných pořádkových sil na stadionech, v jejich blízkosti a podél průjezdových tras používaných diváky. Dále se hovoří, o těsné spolupráci a výměně informací mezi policejními silami v dotčených lokalitách, o bezpečnosti diváků, zejména oddělením jednotlivých diváckých sektorů od sebe. Dle státní legislativy se zde apeluje na možnost vyloučení, nebo zakázání vstupu na sportoviště známým, nebo potencionálním výtržníkům a lidem pod vlivem alkoholu, či drog, zákaz podávání alkoholu, zabezpečení kontroly vnášených předmětů použitelných k násilným činům.

V článku 4 je zachycena mezinárodní spolupráce na tomto úseku.

Z hlediska represe je podstatný článek 5, o nakládání s případnými provinilci. Při respektování stávajících právních postupů a zásady nezávislosti soudnictví, lze diváky, kteří se dopustili násilného, či kriminálního jednání soudně stíhat. Platí to i v mezinárodním měřítku a usvědčené osoby lze předat k výkonu trestu do země jejich bydliště.

Článek 6 zahrnuje preventivní opatření. Objevují se zde požadavky na spolupráci státu a národních klubů, návrhy na vhodný výběr stadionů, úpravu sportovišť s ohledem na bezpečí diváka.

S odstupem času lze konstatovat, že závazný dokument ze Štrasburku, byl momentem přelomu v posuzovaných oblastech a připravil půdu pro nekompromisní

postupy všech zúčastněných struktur v boji proti diváckému násilí. Na základě ratifikace Úmluvy vzniklo odpovídající legislativní prostředí, umožňující jednoznačná řešení při nepokojích.

Dne 25. dubna 2002 bylo z iniciativy Belgického království přijato rozhodnutí O bezpečnosti, v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodním prvkem, kdy bylo rozhodnuto, že každý stát EU má povinnost zřídit národní fotbalové informační centrum (NFIP – z anglického National football information point) policejního charakteru. Národní fotbalové informační centrum je povinno působit jako přímé, centrální i kontaktní pracoviště pro výměnu relevantních informací a pro usnadňování mezinárodní spolupráce v souvislosti s fotbalovými, nebo sportovními zápasy s mezinárodní dimenzí. Každý členský stát je povinen zajistit, že jeho Národní fotbalové informační centrum je způsobilé na uspokojivé úrovni, efektivně a rychle vyřídit přidělené úkoly. Úkolem Národního fotbalového informačního centra je především výměna policejně relevantních informací v souvislosti s fotbalovými, nebo sportovními zápasy. Toto centrum musí, v závislosti na aplikaci národních a mezinárodních zákonů, mít přístup k informacím obsahujících osobní data rizikových fanoušků, nebo osob, které by mohli svým chováním, nebo jednáním narušit klidný průběh sportovní akce.

Tyto NFIP (v ČR je tento NFIP na ÚSKPV PP ČR pod zkratkou CZ-S.I.S. z anglické Czech Sport Inteligence Service) jsou přímými a centrálními kontaktními centry pro výměnu důležitých informací a pro mezinárodní spolupráci při sportovních utkáních mezinárodního rozměru.

Přijaté rozhodnutí reagovalo na rozdílnou situaci v jednotlivých členských státech, kde některé státy, měly speciální policejní jednotky, zaměřené výhradně na problematiku diváckého násilí spojeného se sportem a jiné nikoli. Předávání informací prostřednictvím Interpolu, či Europolu je pro potřeby operativní spolupráce kolem fotbalu příliš zdlouhavé a neefektivní a po věcné stránce zcela nevyhovující a proto touto rezolucí bylo jasně definováno, jakým způsobem a kdo je oprávněn informace sdělovat, přijímat, zpracovávat, vytěžovat a předávat. Spolupráce se od přijetí výrazně urychlila a zkvalitnila.

Obecnou působnost Policie České republiky stanovuje zákon o policii ČR č. 283/1991 Sb. v § 2 odst. 1 (např. ochrana bezpečnosti osob a majetku, spolupůsobení při zajišťování veřejného pořádku, byl-li porušen, policie činí opatření k jeho obnově, odhaluje trestné činy a zjišťuje jejich pachatele, odhaluje přestupky a projednává je, pokud tak stanoví zvláštní zákon, atd.). V současné době prošla v prvním čtení ve sněmovně novela tohoto zákona, která zásadně změní úkoly policie a počítá s tím, že by policie na stadionech nebyla a byla by přivolána pouze v případě, kdyby pořadatelská služba nebyla schopna zvládnout situaci na stadionu vlastními silami. Nově by tento zákrok policie hradil fotbalový klub, na jehož stadionu by k této situaci došlo.

Na toto téma se vedou rozsáhlé diskuze jak na politické scéně, tak i mezi představiteli Českomoravského fotbalového svazu a jednotlivými kluby. Pokud novelizace zákona č. 283/1991 Sb. o policii ČR projde celým legislativním procesem a bude schválena, měla by nabýt účinnosti k 1. 1. 2009.

4.3 Aktivity dalších subjektů proti diváckému násilí

Svaz evropských fotbalových svazů UEFA byl založen v roce 1954 a od prvních problémů na stadionech i mimo ně se snaží situaci zlepšovat. Má k dispozici prohrašky hráčů, diváků, může klub varovat, udělit klubu peněžité trest, zakázat divákům účast na zápase, přeložit zápas na jiný stadion, nebo stadion dokonce uzavřít a v neposlední řadě též vyloučit klub ze soutěže.

Vedení UEFA se při potírání rasismu vydalo cestou tvrdých represí. Počet incidentů s rasovým podtextem ve fotbale každoročně roste. V uplynulých pěti letech jich potrestala UEFA čtyřicet šest. Mezi potrestané patří i AC Sparta Praha, která dostala za zápas proti Ajaxu Amsterdam, při kterém mimo výtržností fanoušci vykřikovali rasistická hesla, pokutu v přepočtu skoro milion korun a vůbec poprvé v případě pražského klubu, nařídila uzavřít zhruba třetinu ochozů při nadcházejícím utkání. Vedení Sparty se rozhodlo, že jako protest proti nevhodnému chování fanoušků nebude prodávat vstupenky, které mu soupeř poskytne na odvetu v Amsterdamu. Za nevhodné chování fanoušků potrestala UEFA už v minulosti i jiné české kluby

a to Liberec a Ostravu. Disciplinární komise Českomoravského fotbalového svazu trestá za rasismus pouze sporadicky.

Mezinárodní federace fotbalových svazů FIFA spolupracuje při řešení fotbalového chuligánství s regionálními, národními a vládními orgány. UEFA a FIFA společně založili nadaci Daniela Niela, která se zabývá vědeckým výzkumem sportovního násilí, prevencí a sbírkami na podporu jeho obětí.

V Evropě i u nás se organizují fanoušci, kteří s násilím na stadionech nesouhlasí a snaží se aktivně proti němu vystupovat. Kampaň vedená proti chuligánům začala v Anglii a našla nástupce i v jiných zemích např. v Polsku a v Nizozemí.

Nejdůležitější současnou celoevropskou antirasistickou sítí je FARE (Football Against Racism in Europe), která vznikla v roce 1999 ve Vídni. Soustředí přes 40 organizací ze třinácti evropských zemí. Jedná se o projekty fanklubů, sportovní kluby a organizace na ochranu lidských práv, fanouškovské projekty. Cílem FARE je netolerance projevů rasismu na stadionech, na hřištích, ve fotbalovém trenérství, tréninku i v administrativě. Přípravuje mohutné kampaně proti rasismu, protože počet incidentů s rasovým podtextem ve fotbale stále roste a nepomáhají ani tvrdé pokuty klubům a apely na fanoušky. V celé Evropě bojuje proti rasistickým projevům a násilí ve fotbale hodně vládních i nevládních organizací. V západní Evropě fotbalové kluby úzce spolupracují s neziskovými organizacemi.

V naší republice byly uskutečněny přípravné práce na pilotních projektech v oblasti sociální prevence diváckého násilí. Jednou z dílčích aktivit je ustavení tzv. Junior fanklubu proti násilí. Jedná se o aktivní účast fanoušků ve sportu, rozvíjení ideálů fair play, podílení se na práci klubu a jejich odklon od fanouškovského negativního chování. Projekt je zaměřen na nejmladší generaci příznivců fotbalových a hokejových klubů, kteří nejsou dosud zatíženi patologickými projevy chování. Další aktivitou je začlenění tématu diváckého násilí do tzv. Minimálního preventivního programu škol a školských zařízení.

Dalším projektem je občanské sdružení ProFotbalFans, které bylo založeno v roce 2004, ve kterém jsou volně sdruženi fanoušci sportovních klubů. Sdružení cíleně

pracuje s fanoušky a je u nás první svého druhu. Tento projekt je postaven na výchově fanoušků a jejich ztotožnění se svým klubem.

Mezi další projekty bych zařadil informační centra pro fanoušky „fanambasády“, které jsou zřizovány v rámci velkých fotbalových turnajů (Mistrovství světa, Mistrovství Evropy) v místě jejich konání. Hlavní náplní těchto center je zprostředkovat komunikaci mezi fanoušky, organizátory, orgány státní správy. Mezi další patří informovat a zpříjemnit fanouškům pobyt. Jejich existence se datuje k MS 1990 v Itálii, kde byly zřízeny pro fanoušky Německa a Anglie a od této doby došlo k jejich rozvoji pro fanoušky ze zemí účastnících se MS. Fanoušci ze sdružení ProFotbalFans patřili také k osobám, které v roce 2004 při ME v Portugalsku a při MS 2006 v Německu zajišťovali z části chod české fanambasády.

4.4 Shrnutí

Je současná legislativa týkající se postihování trestných činů a přestupků v souvislosti s diváckým násilím dostačující? Jaká je Evropská politika proti diváckému násilí a jaké jsou aktivity dalších subjektů proti diváckému násilí? Na tyto a další otázky jsem se snažil odpovědět v předešlých kapitolách. Naznačil jsem v nich, že současná legislativa, přesto, že nezná žádný přímý trestný čin postihující divácké násilí a tento pojem se objevuje pouze v jednom paragrafovém znění, dostačuje na pokrytí postihování trestných činů spáchaných v souvislosti se sportovními akcemi.

Dále jsem zmínil, že je nedostatečná legislativa ve vymezení pravomocí pořadatelské služby, chybí kontrolní mechanismy, zda jsou dodržovány omezující opatření osobami, kterým byly uloženy.

Reagoval jsem na současnou otázku novelizace zákona č. 283/1991 Sb. o policii ČR, která má upravovat postup policie ČR v souvislosti s konáním sportovních akcí na stadionech. Odpovědi na tuto otázku jsou velmi rozdílné a najít kompromis nebude jistě zcela jednoduché. Jelikož je fenomén diváckého násilí, problémem celé naší společnosti, je třeba jej i z tohoto pohledu posuzovat a do řešení otázek s tímto pojmem spojených, zapojit mimo legislativní orgány, jednotlivé fotbalové kluby, asociace

a organizace zabývající se fanoušky a fandovstvím a společně působit na problémové fanoušky tak, aby sportovní akce na stadionech byly opět zábavou pro širokou veřejnost i děti.

Závěr

Problém diváckého násilí spojeného s agresí osob, které se tohoto chování dopouští, je problémem nejen těchto osob, ale jak jsem již několikrát v této práci uvedl, je to fenomén který se dotýká celé naší společnosti.

Základním článkem každého státu je fungující rodina, která je státní politikou všestranně podporována. V České republice se zejména po roce 1989 tento nejmenší sociální prvek dostal do situace, ve které tuto podporu státu přestal pociťovat. Nové možnosti, které pro občany ČR nastaly po tomto roce, vedly k tomu, že se podstatná část z nich zaměřila sama na sebe a fungující rodiny se díky tomu počaly rozpadat, nebo se v nich zásadně změnily zaběhlé zvyklosti a hodnoty. Výchova dětí se dostala do pozadí a rodiče se věnují své kariéře a tím i vyděláváním nemalých finančních prostředků.

V tuto chvíli si málokterý z těchto rodičů uvědomil, že dítě díky jejich aktivitám začíná pociťovat osamocení, protože na něj neměli čas a nezajímali se o jeho problémy. Proto začne hledat prostředí, ve kterém by se tohoto pocitu zbavil. Toto prostředí hledá samozřejmě ve svém nejbližším okolí mezi svými vrstevníky. Pokud je takové dítě do skupiny mezi své vrstevníky přijato, stává se tato skupina pro něj rodinou a nedokáže rozlišit, zda to, čím se tato skupina vrstevníků zabývá je dobré nebo špatné. Naskýtají se mu nové možnosti a vznikají nové vztahy, které mohou být pevnější než v samotné rodině. Dítě se začne chovat v zájmu skupiny a tyto zájmy si bere za své. Nerozmýšlí se v případě nějakého konfliktu ve skupině chovat jako ostatní a považuje toto chování za správné. Činnosti těchto skupin mohou být různé, mohou být nezávadové, ale je spousta skupin zejména ve městech při sídlištích, které experimentují s návykovými látkami, věnují se sprejerství a dopouštějí se různých výtržností. Taková skupina si také může oblíbit nějaký fotbalový klub a jeho zápasy začne navštěvovat. Atmosféra na stadionu a dění na hřišti dokáže značně ovlivnit chování této skupiny a tato skupina začne na dění reagovat různými způsoby, jako například vulgárními nadávkami, házením předmětů na hrací plochu, či pácháním dalších výtržností. V tuto chvíli je i život dítěte, které se do takové skupiny dostalo značně ovlivněn a nezřídka se stává, že některá nešťastná událost jeho život do budoucna značně ovlivní.

Pokud si změn v chování dítěte rodiče včas všimnou a budou chtít a mít zájem tyto změny odstranit, je velká pravděpodobnost toho, že se negativní vlivy špatné skupiny za pomoci různých specializovaných pracovišť dají odstranit.

Skutečnost v současné naší společnosti je však zcela jiná. Pokud dítě, které je členem nějaké skupiny, nemá problémy ve škole a není jeho případné nevhodné chování na fotbalových utkáních odhaleno, jeho rodiče si díky své zaneprázdněnosti žádné změny v chování ani neuvědomují. Čímž se stává, že dítě v této skupině může být velice dlouhou dobu. V případě, že se potom takové dítě dostane do rozporu se zákonem a jeho chování je řešeno policií, bývá reakce rodičů taková, že si nepřipustí to, že se protiprávního jednání dopustilo jejich dítě, ale budou se snažit svést vinu na někoho zcela jiného. Nezřídka se stává, že je tímto stavem dle rodičů vinna i policie.

V tomto závěru své práce jsem poukázal na to, jakým způsobem může vzniknout skupina hooligans. Je to samozřejmě pouze jeden ze způsobů, ale jak je patrné z celé práce, potvrdil jsem si tím to, že je tento fenomén opravdu celospolečenský problém. Neuznávání norem, společenských hodnot a autorit zejména mladé generace a velká anonymita v davu jim dodává pocit bezpečí a tím pádem i beztrestnosti. Přesto, že se fenomén diváckého násilí v současné době dostal opět do popředí politického a mediálního zájmu, čeká legislativní orgány, fotbalové kluby, a všechny ostatní složky, které mají s touto problematikou spojitost spoustu nepříjemné a trpělivé práce. Je třeba na stadionech vybudovat dokonalé kamerové systémy, legislativně upravit a přesně vymezit pravomoc pořádkové služby, zřídit čipový systém k prodeji vstupenek na jméno, tvrdě a nekompromisně využívat současnou legislativu a za páchané výtržnosti ukládat tvrdé tresty a v neposlední řadě aktivně pracovat s fanoušky zejména v rámci klubů. Jen takový způsob postupů, nám může přinést úspěch a fotbalová utkání mohou být opět zábavou pro širokou veřejnost.

Resumé

Předkládaná práce v rozsahu čtyř hlavních kapitol pojednává o spojitosti agrese s fenoménem divácké násilí. V jednotlivých podkapitolách se tato práce zabývá vysvětlením pojmu agrese, diváckým násilím z pohledu historie ve světě i v České republice, symboly a symbolikou užívanou skupinami hooligans, vlivem psychologie davu při pořádání sportovních akcí, současnou situací a diváckou základnou u některých klubů na území hlavního města Prahy. Mimo historického pohledu na divácké násilí je v této práci též uvedeno, moderní fotbalové chuligánství organizovaných gangů.

Poslední kapitola této práce pojednává o současné legislativě, která má přímou souvislost s fenoménem divácké násilí a o její neefektivnosti v současném pojetí.

V závěru této práce je uveden jeden ze způsobů vzniku skupiny hooligans, potvrzení celospolečenského problému a jsou v něm uvedena některá potřebná opatření, která jednoznačně ztíží činnost hooligans v hledištích a pomůže odstranit projevy agrese a diváckého násilí ze stadionů.

Anotace

Rvačky, hořící tribuny, násilnické tlupy mladých lidí napadající nejen se navzájem, ale i obyčejné lidi, kteří s nimi nemají nic společného a chtějí se jen jít pobavit. A kolem stovky po zuby vyzbrojených policistů s těžkou technikou. Tak to je prostředí dnešních sportovních, zejména fotbalových utkání.

Proč tomu tak je a kdo jsou ti „zlí“? Jací vůbec jsou? A proč? Co děláme proto, aby se slovem fotbal nebo hokej zase spojoval pocit zábavy než pocit strachu a toho co se zase stane a zda naše děti přijdou z fotbalu domů v pořádku?

Na těchto několik otázek se má bakalářská práce snažit najít odpovědi. Podrobně popisuje bouřlivou minulost fotbalového násilí od počátku našeho letopočtu až po současnost, stanoví základní pojmy spojené s tímto tématem, snaží se i o typologii scény hooligans.

Práce shrnuje současnou legislativu a aktivity Evropy proti nevhodnému chování při sportovních akcích i aktivity nevládních organizací, které se snaží bojovat proti násilí při sportovních zápasech.

Klíčová slova

Agrese, divácké násilí, psychologie davu, sportovní fanoušek, stadion, legislativa, chuligáni, symbolika, extremismus.

Annotation

Fights, burning stands, violent groups of young people who are attacking not only with each other but even ordinary humans who haven't got anything in common with violent ones and want to go for fun. And around are the heavily armed policemen with big stuff. So that is world of sport especially of football of present time!

But why is it so and who are these „bad guys“? And what kind are they? And why? And what we do to have a word football or ice-hockey connected with pleasant

certitude than that it was filling of fear what can happen there and our children will come home back safe then?

This work about to pursuit answers to these questions. It describes history of football violence from beginning of our age till present-days, determinates basic conception connected with this subject and tries to bring typology of risk fans scene.

This work recapitulated legislative and activities in Europe against spectator's violence and activities of NGOs, which work at this field.

Keywords

Agression, spectator's violence, psychology crowd, sport supporter, stadium, legislature, hooligans, emblems, extremism.

Seznam použité literatury

1. Úplné znění, č. 282, *Trestní předpisy 2002*, nakladatelství Jiří Motloch, Sagit, 2002, 196 s. ISBN: 80-7208-253-1.
2. Jelínek, J. a kolektiv. *Trestní zákon a trestní řád*, Praha: Linde a.s., 2007. ISBN: 80-7201-675-4
3. Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M. *Fotbaloví chuligáni*, 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2004, ISBN: 80-903333-0-3.
4. Slepíčka, P. *Sportovní diváctví*, Praha, Olympia, 1990, 102 s. ISBN: 80-7033-012-0.
5. Chmelík, J. *Symbolika extremistických hnutí*, 1. vydání. Praha: Armex ve spolupráci s Trivis, 2000, 26 s. - 27 s. ISBN: 80-86244-14-8.
6. Chmelík, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*, 1. vydání. vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 224 s. ISBN: 80-86898-36-9.
7. Foster, Stephen, *Hlavně nespadnout*. 1. vydání v českém jazyce. Praha. BB art, 2006. ISBN: 80-7341-707-3.
8. Olivová, V. *Lidé a hry. Historická geneze sportu*, Praha, Olympia, 1979, 249 s.
9. Le Bon, G. *Psychologie davu*, Kra, 1994. ISBN 80-901527-8-3.
10. King, M., Knight, M. *Hoolifan*, 1. vyd. Nové Sedlo u Lokte, nakladatelství Zdeněk Plachý, 2005, 167 – 168 s. ISBN 80-903556-1-7.
11. Čírtková, L. *Policejní psychologie*, Praha, Support 1996, 160 – 188 s. ISBN 80-902164-0-4.
12. Smolík, J. *Bezpečnost na fotbalových utkáních v Anglii a Walesu*, časopis Policista. srpen 2007, č. 8, s 18.
13. <http://fotbal.sport.cz/clanek/120596-pri-stretu-fanousku-v-italii-zastrelil-policista-omylem-muze.html>
14. <http://www.panovnici.cz/justinian-I>
15. <http://www.hooligans.cz>
16. <http://www.idnes.cz>

Seznam příloh

- Příloha č. 1   Fotografie páchaných výtržností z fotbalového utkání AC Sparta Praha – Spartak Moskva. (zdroj: Mladá fronta Dnes).
- Příloha č. 2   Fotografie tetování hooligans (zdroj: vlastní).
- Příloha č. 3, 4 a 5   Fotografie symbolik používaných skupinami hooligans (zdroj: Chmelík, J. *Symbolika extremistických hnutí* a vlastní).

Příloha č. 1

Fotografie z fotbalového utkání poháru UEFA mezi celky AC Sparta Praha – Spartak Moskva ze dne 29. 11. 2007

Fanoušci Spartaku Moskva používající pyrotechniku během utkání Sparta Praha - Spartak Moskva

Detailní foto fanouška Spartaku Moskva se zapálenou světlicí během utkání Sparta Praha - Spartak Moskva

Agrese a násilí mezi fanoušky Spartaku Moskva během utkání Sparta Praha - Spartak Moskva

Fanoušek Spartaku Moskva po útoku dalšího fanouška téhož mužstva během utkání Sparta Praha - Spartak Moskva

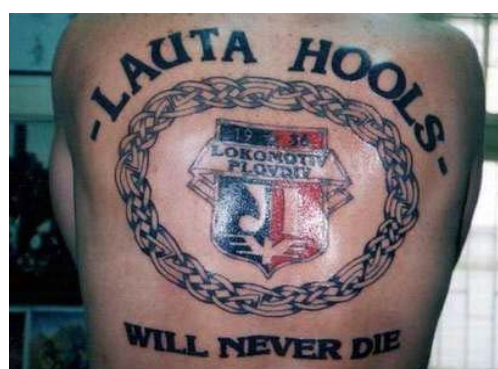
Fanoušek Spartaku Moskva, který narušil průběh utkání s pražskou Spartou

Pořadatelé odvádějí fanouška Spartaku Moskva, který vběhl na trávník

Příloha č. 2

Foto - Tetování hooligans

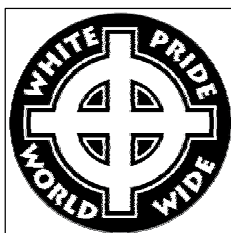
Příloha č. 3

Symbolika se zjevným rasovým motivem

Znaky jednotek SS

Svastika

Keltské kříže

Příloha č. 4

Zástupné rasistické symboly používané hooligans

Runové písmo

Jížanská vlajka

Příloha č. 5

Nerasistické symboly používané hooligans – znaky klubů, měst apod.

Český lev, výraz nacionalismu
nesouhlas s neonacismem

Tetování v klubových „barvách“
nebo se symboly klubu

Vytetované nebo nošené symboly
odporu proti policii: „A.C.A.B.“

Šály patří mezi klasické symboly